

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİNİN EN
AZA İNDİRİLMESİ, KURAKLIKLA MÜCADELE VE SU
KAYNAKLARININ VERİMLİ KULLANILMASI İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU**

(10/77, 372, 491, 534, 693, 817, 868, 992, 1004, 1018, 1150, 1170, 1221,
1305, 1434, 1518, 1806, 1815, 1943, 2009, 2139, 2206, 2391, 2909,
2929, 3031, 3032, 3382, 3558, 3575, 3581, 3583, 3647, 3677, 3682,
3690, 3708, 3740, 3769, 3798, 3817, 3831, 3840)

TUTANAK DERGİSİ

**1'inci Toplantı
31 Mart 2021 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- SUNUMLAR

1.- Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu'nun, iklim değişikliği ve etkileri hakkında sunumu

III.- MECLİS ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.- Komisyon çalışma takvimine, Komisyonda görevlendirilecek uzmanların belirlenmesine, Komisyona davet edileceklerin tespitine ilişkin görüşmeler

**KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİNİN EN AZA İNDİRİLMESİ,
KURAKLIKLA MÜCADELE VE SU KAYNAKLARININ VERİMLİ KULLANILMASI İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/77, 372, 491, 534, 693, 817, 868, 992, 1004, 1018, 1150, 1170, 1221, 1305, 1434, 1518, 1806,
1815, 1943, 2009, 2139, 2206, 2391, 2909, 2929, 3031, 3032, 3382, 3558, 3575, 3581, 3583, 3647,
3677, 3682, 3690, 3708, 3740, 3769, 3798, 3817, 3831, 3840)

**1'inci Toplantı
31 Mart 2021 Çarşamba**

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.59'da açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu tarafından, iklim değişikliği ve etkileri hakkında sunum yapıldı.

Komisyonun çalışma takvimine, Komisyonunda görevlendirilecek uzmanların belirlenmesine, Komisyona davet edileceklerin tespitine ilişkin görüşmeler yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 18.04'te toplantıya son verildi.

31 Mart 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.59

BAŞKAN: Veysel EROĞLU (Afyonkarahisar)

BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat CEYLAN (Ankara)

SÖZCÜ: Semra KAPLAN KIVIRCIK (Manisa)

KÂTİP: Hasan KALYONCU (İzmir)

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, toplantı yeter sayımız vardır. (*)

İnşallah bu toplantımız hayır olur.

Ya Allah, bismillah, ya Fettah.

(Başkan tarafından Rabbi Yessir duası okunması)

Şimdi, değerli milletvekillerim, değerli misafirler; uygun görürseniz ben bugün sizlere bir sunum yapmak istiyorum. Yani şu ana kadar iklim değişikliği konusunda ne yapıldı, ne yapılıyor, ne yapılacak, bu konuları sizlere kısaca arz etmek istiyorum. Hatta bu konuda bir de kitapçık hazırladık, onu da takdirlerinize sunuyorum.

Uygun görürseniz, bugünkü gündemde benim bir sunumum var, daha sonra çalışma takvimimizi görüşelim.

Üçüncüsü de Komisyonunda görevlendirilecek uzmanların belirlenmesi ve bir de Komisyonunda dinlenmek üzere davet edilecek kişi ve kurumların tespiti. Bana yetki verdiniz ama benim bunları sizlerle birlikte tespit edelim diye bir görüşüm var, onu arz etmek istiyorum.

Şimdi, gündemi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir. Dolayısıyla, müsaadenizle hemen başlıyorum.

II.- SUNUMLAR

1.- Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu'nun, iklim değişikliği ve etkileri hakkında sunumu

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Değerli milletvekillerim, değerli misafirler, basınımızın kıymetli mensupları; özellikle ben Türkiye Büyük Millet Meclisindeki bütün gruplara gönülden teşekkür ediyorum. Gerçekten bu küresel iklim değişikliğinin etkilerinin incelenmesi ve en aza indirilmesi, kuraklıkla mücadele ve su kaynaklarını verimli kullanılması, Türkiye'nin en önemli konusudur çünkü Türkiye yarı kurak iklim bölgesinde, bilhassa bu küresel iklim değişikliğinden en çok etkilenecek bölgeler bizde Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi. Dolayısıyla, bu konuda Türkiye, şimdiden çok ciddi birtakım tedbirler alıyor ve bundan sonra da alması gerekir diye düşünüyorum. Bu yüzden ben şimdiye kadar iklim değişikliğiyle ilgili bütün safahatı sizlere kısa bir şekilde arz etmek istiyorum, bu konuda kitapçık da hazırladık. Bir de şunu da arz edeyim: Rapor yazmak üzere gerçekten kurumlardan çok yetkili arkadaşlar, özellikle genel müdürlük yapmış, genel müdür yardımcılığı, daire başkanlığı yapmış olan çok sayıda uzman da burada, onların da listesini size vereceğiz, onlar da rapor yazımı için hazırlar ve onlar da bugün bekliyorlar. Onlara soracağınız hususlar varsa onların listesini sizlere veririz, onları da sizlere takdim edebiliriz efendim.

(*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalarına katılmaktadır.

Ben sunumuma başlıyorum. Efendim, özellikle sunumum, planım şu şekilde: İklim değişikliğinin etkileri nedir? İklim değişikliğiyle ilgili dünyada, Türkiye’de şu ana kadar yapılan çalışmalar neler ve kuraklıkla mücadelede Türkiye’de ne yapıyoruz? Bir de su kaynaklarının verimli kullanılması konusunu gündeme getirmek istiyorum.

Efendim, “iklim değişikliği” deyince hava sıcaklığı, nem, hava basıncı, rüzgârlar, yağışlar gibi hava durumu hadiselerine verilen ortak bir ada iklim diyoruz, iklim dediğimiz bu. Yaşadığımız bölgenin iklimini meydana getiren başlıca sebepler şunlar efendim: Yaşadığımız yerin dünyadaki konumu, -konum önemli- sıcaklık, denizlere olan yakınlık, denizlerden olan yükseklik yani rakım, rüzgârlar, nem muhtevası gibi pek çok parametre, unsur iklimi meydana getiren başlıca sebepler. İşte, burada görüyorsunuz, karasal iklim var, Karadeniz’deki deniz iklimi, Ege iklimi vesaire bunlar var. “İklim değişikliği” deyince şunu anlıyoruz: Farklı zaman dilimlerinde dünyamızı saran, küresel atmosferin yapısını bozan insan faaliyetleri neticesinde iklimlerde oluşan değişikliğe biz “iklim değişikliği” diyoruz. Efendim, bunun sebepleri nedir? Bunu da arz edeyim, iklim değişikliğinin sebepleri: Biliyorsunuz, sanayi inkılabıyla birlikte özellikle fosil yakıtlar çok aşırı kullanılmaya başlanmıştı, arazi kullanımında çok büyük değişiklikler var, ormanların yok edilmesi, sanayileşme gibi insan etkilerinin atmosfere, havaya, iklime olan etkilerinin artması gibi pek çok sebeple iklim değişmeye başladı.

Özellikle biliyorsunuz, atmosferin yapısını değiştiren birtakım gazlar var. Bu gazlar dünyada yerkürenin sıcaklığının değişmesine sebep oluyor. Bunun neticesinde iklimlerdeki değişiklikler bu yüzden meydana geliyor.

Şimdi biliyorsunuz, sera gazı etkisi yapan, sera gazı değil, “Sera etkisi yapan.” demek lazım. Bir tarihte üst düzey birisi bana sordu: “Ya, bu seralardan iklim değişiyorsa seraları ortadan kaldıralım.” dedi. Ben de güldüm, dedim ki: “Seralardan değil, bu sera gazı etkisi, seralarda nasıl güneş ışınları seraya giriyor, sonra seranın duvarına çarparak geri dönüyor, sera içinde büyük bir sıcaklık artışı meydana geliyor. Bu da öyle, Dünya’nın etrafındaki bu “sera gazı” dediğimiz gazların konsantrasyonu artınca Dünya’daki atmosfer dolayısıyla Dünya’daki sıcaklık artıyor, sebep budur, “sera gazı” denilmesinin sebebi bu. Bu hadiseye de “sera etkisi” diyoruz, sera etkisi.

Şimdi, efendim, yerkürenin beklenenden daha fazla ısınmasını sağlayan ve ısı dengesini düzenleyen bu sürece “tabii sera etkisi” denilmektedir. Yani bakın, şunu söyleyeyim: Sera gazlarının belli bir seviyede olması, Dünya’daki hayatın devamı için faydalı. Problem, bu sera gazlarının aşırı derecede atmosferde birikmesi, problem bu. Dolayısıyla, mesela Dünya’nın etrafında bu sera gazları hiç olmasaydı -günümüzde Dünya’da ortalama 15 santigrat sıcaklık var- yerküredeki sıcaklığın eksi 18 derece olacağı tahmin ediliyor. Mesele, bu gazların atmosferde belli ölçüde bulunmasıyla alakalı olmayıp insan faaliyetleri neticesinde sera gazlarının atmosferlerdeki miktarının konsantrasyonunun artmasıyla alakalıdır.

Şimdi, sera gazları çok fazla, bu gazlar genelde karbondioksit. Biliyorsunuz, fosil yakıtlarının yakılması, ısınmalardan kaynaklanan birtakım faaliyetlerden dolayı karbondioksit ortaya çıkıyor, bu da atmosferde birikiyor, en büyük etki bu. Metan, diazotmonoksit, florlu gazlar gibi pek çok gaz sera etkisi yapıyor.

Peki, bunun, iklim değişikliğinin ne gibi etkileri var? Yani şimdi sera gazı artıyor, sera gazı arttığı zaman dünyadaki sıcaklık artmaya başlıyor ve neticede ne oluyor? İklim değişikliği neticesine bakın, şu anda ani yağışlar oluyor, seller, fırtınalar, aşırı yağışlar, hatta iklimlerin yer değiştirmesi, su kaynaklarının azalması, gıda üretiminde eksilme, azalma ve kuraklık sayılabilir, tabii, bunların dışında bir de biliyorsunuz, kurak bölgelerde yağış olmayınca insanlar başka yerlere göç ediyor. İşte, Orta Asya’dan göçler gibi şu anda dünyanın pek çok yerinde Afrika’dan Avrupa ülkelerine göçler var vesaire.

Neticede ise, iklim değişikliğiyle ilgili şöyle bir grafik hazırlanmış. Burada özellikle bakın, 1900-2000 yılına kadar geçtiğimiz asırda sıcaklık Dünya yüzey sıcaklığını 0 derece kabul edersek, onu bir seviye olarak alırsak, 2000 yılından itibaren özellikle iyimser senaryo var, kötümser senaryo var. En iyimser senaryoya göre, bu da B1 senaryosu, grafikte görüyorsunuz, 2100 yılında 1,8 santigrat derece Dünya sıcaklığında bir artış olacak ama kötümser bir senaryo yani tedbirler alınmazsa, bütün dünyada bilhassa bu konuda cürmü olan ülkeler tedbir almazsa, kesenin ağzını açmazlarsa o takdirde büyük bir felaket bekliyor, artı 4 santigrat derece gibi çok büyük bir artış bekleniyor, bunlar tahmin.

Şimdi, bu menfi etkilerden en çok etkilenecek bölgelere –bu konuda biz yüz yıllık tahminler yaptık, Bakanlığım döneminde de stratejik planlamalar yaptık- baktığımız zaman Akdeniz Bölgesi, bizde de gene Akdeniz Bölgesi ve şu gördüğünüz bölge, en çok etkilenecek bölgeler arasında yer alıyor.

Peki, burada ülkeler ne kadar sera gazı emisyonu vermiş atmosfere? Burada 1850 ile 2002 arasındaki değeri bulabildim, baktığımız zaman: Amerika yüzde 29'la 1'inci sırada, AB yüzde 26,5, Rusya yüzde 8,1, Çin yüzde 7,6, Hindistan yüzde 2,2, Kanada yüzde 2,1, Türkiye yüzde 0,4. Yani burada bizim aslında fazla bir cürmümüz yok.

Bir de 1990'dan itibaren 2018 yılına kadar 2019, 2020'yi henüz bulamadık. Burada da dağılıma baktığımız zaman Çin öne geçmiş, yüzde 25,8'le 1'inci sırada şu anda Çin ama hiçbir mükellefiyet yok, onu biraz sonra arz edeceğim. Amerika yüzde 12,8, Hindistan 6,7, Rusya 5,3, Japonya yüzde 2,7, Brezilya yüzde 2,3, Türkiye yüzde 1. Gene Türkiye'nin bu da Word Resources Institute'den aldığımız değerler efendim.

Türkiye'nin temel göstergelerine baktığımız zaman kişi başına emisyon çok önemli. Yani, bir kişinin atmosfere verdiği emisyon, sera gazı miktarlarına baktığımız zaman bunu karbondioksitle eş değer olarak ele alıyoruz. Ton olarak Amerika 19,8 ile başta. OECD ülkeleri 11,2 kişi başına... Rusya 10,8, Japonya 9,7, İngiltere 9,4, Çin 3,2, -aslında büyük salım var ama nüfusa böldüğümüz zaman 3,2 çıkıyor, nüfus çok büyük oluğu için- Hindistan 1,2, Türkiye 3,1.

MURAT BAKAN (İzmir) – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 5,71 gözüktüyor Sayın Başkanım...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu, 2007. Sonradan arkadaşları çağıracağız, onu müzakere edeceğiz davet edilirken...

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, çevre kısmı Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlandı 2011 yılında, ondan sonra Çevre ve Şehircilik bitiyor ve son değerleri de arkadaşlarımız verecek.

Şimdi, iklim değişikliği olarak uluslararası alanda -burası çok önemli- neler yaptık şimdiye kadar? Bakın neler yapıldı:

Şimdi, özellikle, efendim, Rio'da biliyorsunuz İklim Değişikliği Konferansı neticesinde ülkelerin hangi kategoriye girecekleri belirlendi. Bunlar: Ek-1 Ülkeleri, Ek-2 Ülkeleri, bir de Ek Dışı Ülkeler var.

Efendim, tabii en büyük mükellefiyet Ek-1 ve Ek-2'ye düşüyor. Şöyle ki burada Ek-1 Ülkelerinde tarihi bir sorumluluk var yani. Sera gazı salımlarını sınırlandırmak, artı sera gazı yutaklarını korumak, yani ormanları, sulak alanları vesaire. Aldıkları tedbirleri, politikaları bildirmek. Yani, bunlar özellikle 1992 yılı itibarıyla OECD üyesi olan ülkeler, AB ve Pazar Ekonomisine Geçiş Sürecindeki Ülkeler yer alıyor. Toplam 40 ülke ve AB burada bulunuyor, bu kategoride.

Ek-2 ise şöyle, bu Ek-1'deki mesuliyetleri, yükümlülüklerine rağmen bir de keselerin ağzını açıyorlar, maddi destek, kısaca onu özetle vurgulamak istiyorum. Bunlar da: Üstlenimler, yükümlülükler, ilaveten çevreye uyumlu teknolojileri geliştirme yolundaki taraf ülkelere aktarılması, finans desteği sağlanması. Bunlar aynı zamanda destek sağlayacak, burada 23 ülke ve AB yer alıyor efendim.

Bir de Ek Dışı Ülkeler var. Bu grupta da 149 ülke yer alıyor, burada fazla bir mesuliyet yok, belirli bir yükümlülük altında bulunulmuyor. Şimdi, çok enteresan bir hususu anlatacağım: Şimdi, Ek-1 Ülkeleri (40+AB), Sanayileşmiş Ülkeler (26+AB) ve diğer ülkeler. Bunlar: Almanya, ABD, AB, Avustralya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Lüksemburg, Kanada, Norveç, Portekiz, Yeni Zelanda, Yunanistan, Türkiye, Lichtenstein, Monaco. Bunlar var, bir de pazar ekonomisine geçiş sürecinde olan ülkeler var: Beyaz Rusya, Bulgaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Macaristan, Polonya, Romanya, Rusya Federasyonu, Ukrayna, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Hırvatistan. Bunlar Ek-1 Ülkeleri.

Ek-2 ülkeleri: Bunlar sanayileşmiş ülkeler, yani para desteği finans desteği sağlayacak. Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği, Avusturya, Avustralya, Belçika, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Lüksemburg, Kanada, Norveç, Portekiz, Yeni Zelanda, Yunanistan. Bunlar da Ek-2 Ülkeleri.

Şimdi, efendim, Rio'da bir toplantı yapıldı; 1992'de yapılan ilk toplantı, Rio'da yapılan toplantı, bu önemli toplantı. Türkiye, Rio'da Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin hem Ek-1 hem de Ek-2 listesinde yer aldı. Nasıl olmuş biliyor musunuz? Oraya giden heyet konuyu tabii bilmiyor, muttali değil, diyorlar ki: "Ya biz de kalkınmış ülkeyiz, biz de kalkınmış ülkeler arasında yer alalım." Dolayısıyla kendi teklifleriyle, kendileri teklif ediyor. Dolayısıyla hem Ek-1'de hem Ek-2'de yer alıyor. Hâlbuki bizim tarihî mesuliyetimiz yok, finans desteği yapmamız söz konusu değil. Yani, böyle bir durum söz konusu. Tabii, bunlar Türkiye'ye dönünce durumun vahameti fark ediliyor, "Ya, biz ne yaptık?" diyorlar. Biz de kalkınmış ülkeyiz diye hava atmak için böyle bir şeye iştirak etmişik...

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Kalkınmış değil miyiz Sayın Başkanım?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O zamandan bahsediyoruz ama burada mesuliyet var, finans desteği var. Dolayısıyla bu fark edilince Marakeş'te bir toplantı oluyor 2001 yılında ve orada Ek-2'den çıkıyoruz ama Ek-1'de kalıyoruz. Hatta Ek-1'de de bizim farklı bir durumumuz var, bizim burada fazla bir mesuliyetimiz, cürmümüz yok, bizim çok düşük bir emisyon yükümüz var, tarihî emisyon yükümüz. Bizim burada farklılık olsun, ayrıcalık tanınsın diye farklı konum tanınsın ama tanınmıyor. Daha sonra 24 Mayıs 2004 tarihinde İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne biz katılıyoruz mecburen. Ek-1 ülkesi olarak taraf olduk yani, Ek-2'den çıktık. Ayrıca, şöyle bir durum vardı: Tabii, biz, Kyoto Sözleşmesi oldu, Kyoto'ya taraf olmamışız fakat bütün dünya Amerika'yla bizi aynı kefeye koyuyor. Ben, o zaman Çevre ve Orman Bakanydım, dedim ki: Biz Amerika'yla her toplantıya gidiyoruz, Amerika Kyoto'ya taraf değil, Türkiye taraf değil diye... Sanki biz onlarla emisyon yükünde yarışmış gibi bir hava doğuyordu, ben de Bakanlar Kurulunda durumu arz ettim. Dedim ki: Kyoto'ya taraf olalım, bir mesuliyetimiz yok ve neticede taraf olduk, Meclisten de taraf olmamız onaylandı ancak herhangi bir sera gazı azaltım yükümlülüğü burada almadık. Daha sonra, 2009 yılında Kopenhag'da bir taraflar toplantısı oldu, 15. Taraflar Toplantısı'na biz de katıldık, ben de bu şeyin başkanlığını yapmışım ve burada Türkiye'nin durumunu, yaptığı çalışmalarını sunduk efendim. Bu arada Avrupa Birliğinde müzakereler devam ediyordu. Ben şunu arz edeyim: Ben o zaman Çevre ve Orman Bakanydım, dedim ki: Çevre faslını açalım ama Çevre Fası, Avrupa Birliğine katılan ülkelerde en son açılan fasıl çünkü çok zor bir şey. Ama biz dedik ki: Kendimize güveniyoruz, çevre konusunda çok şey yaptık ve neticede bu faslı açmak için müracaat ettik. Aşağı yukarı 1.500 sayfalık muhteşem bir rapor hazırladık ve neticede yaptığımız çalışmalar takdir edildi ve de 27 No.lu Çevre Fası'nın 21 Aralık 2009 tarihinde Brüksel'deki toplantıda açılması kararlaştırıldı. Hatta ben de oraya katılmışım, gerçekten bu, çok önemli bir şey. Çevre Fası'nı Avrupa Birliğine açtıran önemli fasıllardan birisi ve en zor fasıldı, bunu dikkatlerinize arz etmek istiyorum.

Daha sonra pek çok toplantı yapıldı. Mesela, Cancun'daki toplantıya da ben gitmişim efendim. Orada bütün taraflara Türkiye'nin aldığı tedbirler, dünyadaki tarihî emisyondaki cürmü nedir; bunları teker teker bütün gruplara anlattım ben bizzat. Beni de tanıyorlardı -sağ olsunlar- orada dediler ki: "Türkiye'yi Ek-1 ülkesi olarak tanıyalım." Ama onun özel şartlarını da kabul ettiler. Yani gerçekten, bu çok büyük başarıydı. Ek-1 ülkesi olarak Türkiye'nin Cancun'da özel şartları kabul edildi. Hatta toplantıdan sonra, beni tanıyan bütün ülkeler dedi ki: "Bu toplantı, Cancun, âdeta Türkiye için yapıldı; buradan en kârlı çıkan, Türkiye." diye orada bahsettiler. Dolayısıyla, Meksika'daki Cancun şehrinde yapılan toplantı...

Daha sonra, 2014'te Lima 20'nci Taraflar Toplantı'sında Türkiye'ye finans, teknoloji transferi ve kapasite geliştirme desteğini açan bir karar alındı; bu da çok faydalı bir toplantı oldu.

Biliyorsunuz, en son Paris Anlaşması... Paris Anlaşması'yla ilgili, Türkiye, yeni iklim rejiminde finans ve teknoloji desteklerine erişim talebinin karşılanması kaydıyla 2015 yılında Paris Anlaşması'nı kabul etti ve 22 Nisan 2016'da imzalandı ama Meclise gelecek herhâlde.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Yani 2016'dan bu yana bekliyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bizim bazı taleplerimiz var, o talepleri kabul etmeleri gerekiyor; biz o şartla imzaladık Vekilim, onları zaman içinde zaten görüşeceğiz. Tamam mı?

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Tamam Sayın Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Zaten, biliyorsunuz, nisan ayının sonunda da Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Biden bir toplantı yapacak, orada da bu konuda da görüşme yapılacak, Türkiye olarak da biz de hazırlık yapıyoruz şu anda.

MURAT BAKAN (İzmir) – Amerika, Paris Anlaşması'na dâhil olacağını Birleşmiş Milletlere bildirdi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bildirmişse isabet olmuş, inşallah hayırlı olsun.

MURAT BAKAN (İzmir) – İnşallah, biz de bir an önce Mecliste onaylarız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şu şeyi bir geçsin...

MURAT BAKAN (İzmir) – Darısı başımıza.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Darısı başımıza ama şöyle diyeyim: Bizim şartlarımızı, Paris'te ortaya koyduğumuz şartları, Cancun'daki şartlarımızı kabul etmeleri lazım yani.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Mesela o şartların belirlenmesi...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, onu zaten müzakere edeceğiz.

İklim Değişikliği Strateji Belgesi... Şimdi, tabii, biz mülga Çevre ve Orman Bakanlığı döneminde İklim Değişikliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nı hazırlamıştık değerli milletvekillerim. Yani bunu özetle vurgulayayım. Bunun kitapçığı var, isteyene bu kitapçık da temin edilebilir.

Ayrıca, biz suyla alakalı 5'inci Dünya Su Forumu'nu İstanbul'da yaptık, 33 bin kişi katıldı. Gerçekten, çok başarılı bir konferans oldu. Dünyanın bütün ülkeleri katıldı, 33 bin kişi. Bu da başarılı oldu.

Ayrıca, Türkiye, özellikle Birleşmiş Milletlerdeki üç yılda bir yapılan Dünya Ormancılık Forumu ve Zirvesi, her üç yılda bir yapılıyor... Ben gittiğim toplantıda dedim ki: "Türkiye, ormancılık konusunda çok mesafe katetti. Orta Asya'dan Balkanlara, Afrika'ya kadar, fidan üretimi, çölleşmeyle ilgili destek veriyoruz. Bir dahaki toplantıyı, özellikle 10'uncu Ormancılık Zirvesi'ni İstanbul'da yapalım." diye teklif ettim, oy birliğiyle kabul edildi. Sadece bir ülke itiraz etmişti ama Afrika'dan bir kadın bakan,

Fransız bakana çok güçlü bir cevap verdi, bana cevap bırakmadı; İstanbul'da yapılması, oy birliğiyle kararlaştırıldı ve Nisan 2013'te gerçekleşti. Bu da gerçekten çok başarılı oldu. Hatta Birleşmiş Milletler, Türkiye'de yapılan bu konferansın çok faydalı ve başarılı olduğunu söyledi.

Daha sonra, bu başarı üzerine, biz özellikle Afrika'da, Orta Asya'da, bazı ülkelerde çölleşmeyle mücadele için bir çalışma yapmıştık; bu, Birleşmiş Milletlerin dikkatini çekti; Çölleşmeyle Mücadele 12'nci Taraflar Konferansı'nın Ankara'da yapılmasını teklif ettiler, biz de bunu yaptık ve aşağı yukarı 190 küsur ülke katıldı. Bu ülkelerin hepsinin oyuyla Türkiye iki yıl süreyle bu COP 12'nin Başkanlığını yürüttü, ben de iki yıl Başkanlık yaptım.

Peki, ne gibi çalışmalar yapıyoruz bu konuda? Evvela sera gazı emisyonlarına baktığımız zaman, şu tabloda, enerjide yüzde 72, sanayide yüzde 11, tarımda yüzde 13, atıklarda yüzde 3,4 gibi bir sera gazı emisyonu var. 2019 yılı sektörlerle göre sera gazı emisyonu toplam 506 milyon ton karbondioksit eş değeri olarak hesap edilmiş. Kişi başına bunu bölersek, bakın -az önce değerli vekilimiz söyledi- kişi başına 6,1 ton karbondioksit eş değerinde düşüyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bu, güncel veri mi?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Güncellenmiş olan değer.

Ama şu grafik çok önemli: Değerli milletvekillerimiz, değerli misafirler; bakın, alınan tedbirler meyvesini vermeye başladı. Son yıllarda, 2017'den itibaren, 2018, 2019'da artık azalmaya başladı emisyonlar; onu özellikle vurgulamak istiyorum yani bu da çok önemli bir gelişme.

Türkiye, Kyoto Protokolü'nün Ek-B Listesi'nde yer almadığı için azaltım hedefi almamıştır, ancak, çevreye duyarlı bir şekilde şu sektörlerde pek çok politika uyguladık: Enerjide, ulaştırmada, atık yönetiminde, tarımda, ormancılıkta, arazi kullanımında büyük hedefler koyduk; bunları sıkı bir şekilde takip ettik. Nitekim, mülga Çevre ve Orman Bakanlığı döneminde 81 ilimizle alakalı Temiz Hava Eylem Planı hazırlandı. Yani bunları yirmi dört saat on-line izlemek mümkün hâle geldi.

Doğal gaz kullanımı yaygınlaştırıldı. Biliyorsunuz; 81 il, 581 ilçeye doğal gaz ulaştırıldı. Ayrıca, termik santrallere filtre takılma girişimi başlatıldı; büyük ölçüde takıldı, takılmayanlar kapatıldı. Kirliliği az olan sanayi tesisleri kurmak için gayret gösterdik.

MURAT BAKAN (İzmir) – Kabul olmuştu da Mecliste, tepkiler üzerine...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz, sağ olun.

Ayrıca, az kirlüten sanayiye teşvik vermeye başladık.

Bölünmüş yollar çok önemli oldu çünkü trafik akmadığı zaman fazla egzoz emisyonu salgılanıyor, bunların çok büyük faydası oldu. Hızlı tren ağını daha da genişletmemiz lazım çünkü trafikten gelen emisyonu azaltmak için tren ağının genişletilmesi lazım. 11.590 kilometre demir yolu ağı baştan sona yenilendi. Biliyorsunuz, ben Çevre ve Orman Bakanırken bu konuda bir hamle yaptık; yaşlı araçlar trafikten çekildi.

Binalarda ısı tecridi önemli çünkü yakıttan dolayı hem insanların cebindeki paralar gidiyor hem de boşuna sera gazı emisyonu artıyor. Bu konuda büyük tedbirler alınmaya başlandı.

Yenilenebilir enerji çok önemli. Bakın, daha önce, daha ziyade termik santrallerden ve doğal gaz çevrim santrallerinden büyük miktarda karbondioksit ve diğer sera gazı emisyonları salgılanıyordu. Bu konularda çok büyük mesafe katettik. Bakın, şu anda Türkiye, Avrupa Birliğinde, hatta dünyada sayılı bir durumda. Mevcut kurulu gücümüzün yüzde 52'sini yenilenebilir enerji kaynaklarına ulaştırdık. Yani bu, dünyada çok sınırlı. Nitekim, bakın, 12 bin megavattan 50 bin megavata yükselttik yenilenebilir enerji kaynaklarımızı. Bunlar nedir? Hidroelektrik, güneş ve rüzgâr. Çok büyük mesafe katettik. Mesela

hidroelektrik enerjide 32 bin megavata yükselttik değerli milletvekillerim. Toplam kurulu gücün yüzde 33'ü HES'lerden sağlanıyor, temiz, yenilenebilir. Rüzgâr enerjisi 8.832 megavat, toplam kurulu gücün yüzde 9'una ulaştık, sıfırdı neredeyse. Güneş de 6.667 megavat, toplam kurulu gücün yaklaşık yüzde 7'sini de buradan sağlıyoruz, bu da neredeyse sıfırdı. Dolayısıyla, pek çok mesafe katettik. Mesela, daha önce, 2003 yılında HES'lerden 26 milyar kilovatsaatlik bir üretim vardı; 590 HES'i işletmeye aldık -bir rekordur, dünya rekoru- yılda 108 milyar kilovatsaate yükselttik üretimi. Doğal gazdan da 15 milyar TL tasarruf sağladık, doğal gazı az alıyoruz. Hava kalitesi ise, izleme istasyonları 16 taneydi, biz 352 noktadan on-line izlenebilir hâle getirdik. Hava kalitesinde çok iyi değişme var.

Katı atık bertaraf tesisleri, bunlar, neredeyse bütün Türkiye'de gerçekten vahşi depolama vardı . Biz, şu anda tesis sayısını 15'ten 90 tane... Gerçekten çok ileri katı atık bertaraf tesisi kurduk. Sıfır Atık Projesi başladı, Sayın Hanımefendi'nin de teşvikleriyle, bu da çok önemli.

Ağaçlandırma çalışmaları, bu ağaçlandırmanın çok önemli olduğunu vurgulamak istiyorum çünkü yutak alan. Mademki sera gazı, karbondioksitten dolayı oluşuyor, bu karbondioksiti emen, oksijen veren nedir? Ağaçlardır, ormanlardır; dolayısıyla yutak alanları azaltmaya gayret ettik. Takriben şu anda ormanlarda 2 milyar ton karbon depolanıyor. Bu miktar aşağı yukarı 7 milyar ton karbondioksit eşdeğer. Ayrıca, on sekiz yılda takriben 5,5 milyon hektar alanda ağaçlandırma yaptık ve 5 milyardan fazla fidanı toprakla buluşturduk. Nitekim, grafikte yıllara göre orman alanlarını görüyorsunuz. Orman alanlarımızı da 2,1 milyon hektar artırdık. Efendim, bunu da şöyle: Daha önce ormanların tapusu yoktu. Yani kendi orman kadastro ayrı çalışıyordu, Tapu Kadastro ayrı çalışıyordu; bunu birleştirdik, orman kadastro ile Tapu Kadastro birlikte çalışarak... Meclisimizden bir kanun geçirdik ve neticede artık ormanların tapusu var ve şu anda, 22,9 milyon hektar orman varlığımız var tapuda, senet gibi.

Erozyonla mücadelede, bu konuda, Bakanlıkta bir Genel Müdürlük kurmuştuk; Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü. Büyük çalışmalar yaptılar. Yılda 500 milyon ton toprağımız, münbit toprağımız denizlere akıyordu, bunu 154 milyon tona indirdik ama bu daha yeterli değil, inşallah daha da çalışma yapılması gerekir. Dünya Ormanlık Zirvesi'nin yapıldığını söylemişim. Çölleşmeyle ilgili zirve yapıldı Türkiye'de.

Peki, kuraklıkla mücadele için ne yapıyoruz? Efendim, iklim değişikliği özellikle en çok baskıyı su kaynaklarına yapıyor, en çok etkilenecek olan su kaynaklarıdır. Dolayısıyla bizim su, içme suyu teminini garanti altına almamız lazım. Sulama suyu, sanayi suyu temini, sulak alanlardaki su miktarını garanti altına almamız lazım.

Bunun için yapılacak çalışmalar şunlar efendim: Bir defa, Türkiye yarı kurak iklim bölgesinde, özellikle Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi daha da fazla etkilenecek, bunu biliyoruz. Tabii, Konya da dâhil Sayın Vekilim. İklim değişikliğinin en büyük etkilerinden biri de yağış rejimi değişiyor. Yani normalde yağışlar -kış, ilkbahar, yaz ve sonbahar aylarında- belli bir rejimde yağarken yağış rejimlerinde büyük değişiklik oluyor. Bazen bir yılda düşecek yağışın üçte 1'inin iki günde düştüğünü görüyoruz. Bu, gerçekten çok büyük bir felaket. Ayrıca, bunun için yapılacak çalışmalardan biri şuydu: Bizim, Meteoroloji Genel Müdürlüğünde ileri teknolojileri kurmamız gerekiyordu. Hakikaten, ben de teknolojiye çok hevesli bir kişiyim, yani teknoloji âşığı bir kişiyim. Bakanlığım döneminde, gelir gelmez Meteoroloji Genel Müdürlüğündeki bütün bu ölçüm ağılarını yeniledik. Dünyanın en modern, en ileri meteoroloji ağı hâline getirdik, bunu özellikle vurgulamak istiyorum.

Sağlıklı, verimli, on-line olması lazım. Böyle, elle ölçülerek bir hafta sonra verinin gelmesi doğru değil. Dolayısıyla, burada 1.944 tane otomatik meteoroloji ölçüm gözlem istasyonunu kurduk; bunlar, denizler de dâhil olmak üzere. Otomatik meteoroloji gözlem istasyonları, denizlerde otomatik

meteoroloji gözlem istasyonu, radarlar vesaire, bunların tamamını bütün Türkiye’de kurduk. Hatta dünyanın en ileri bilgi işlem merkezi de şu anda, Meteorolojidedir; dünyada 4-5 yerde olan, en ileri tahminler yapan bilgi işlem merkezi de Meteoroloji Genel Müdürlüğünde.

Burada bir hatıramı anlatayım müsaade ederseniz, hava da biraz yumuşasın: Ben Teknik Üniversitede büyük bir araştırma yapıyordum, o zaman doçenttim. Yani neticede ileri bir bilgisayar almamız lazım. 286 yerine mesela, 486 gibi. Bunu Rektörlüğe yazdım, Rektörlük “Ne gerek var?” dedi. Ya, ihtiyacım var, ben de kızdım, dedim ki: Bunu önce “sistem ünitesi” diye yazdım gönderdim, onu aldık. Daha sonra “ekranda görüntüleme” falan dedik, onu da aldık. Geldik, klavye; klavye için fatura kesilecek, başka bir şey yazamıyorum. Mecburen “klavye” diye gönderince Rektör, bizim dekanı aramış “Ya, bu Veysel Hoca, kapıdan sokamadığı bilgisayarı bacadan sokuyor.” deyince “Hocam, ne yapsın hepsi de aldı.” Öyle bir bilgisayar mecburen aldık. Yani bu ana göre bütün okullarda olan bilgisayar, o yıllara göre... Biliyorsunuz, 4 işlem diye bilgisayarlar çıkmıştı 1970 yıllarında, hatta biz, mühendislikte sürgülü hesap cetvelleri kullanırdık. Yani son yıllarda teknoloji -son otuz yılda- o kadar gelişti ki hakikaten baş döndürücü. Sonra, bir ara Meteoroloji Genel Müdürüm geldi “Efendim, bizim bilgi işlem merkezini yenilememiz lazım.” dedi. “Ne gerek var?” diyecektim ki tam Rektörün bana yaptığı aklıma geldi “Getir imzalayayım.” dedim. Bu, kayıt dışı olsun aman, Rektörümüz duymasın.

Şimdi, efendim, Türkiye’deki sıkıntı şu: Değerli milletvekillerim, baktığımız zaman Türkiye yarı kurak iklim bölgesinde, bir de yağışlar bölgelere göre değişiyor, bir de mevsimlere göre çok büyük farklılık gösteriyor. Bölgelerde sabit olsa işimiz çok kolay, mevsimlerde değişik bir yağış yağsa -Almanya’daki gibi- işimiz çok kolay ama maalesef, Doğu Karadeniz’de yılda ortalama 2.500 milimetre yağış düşerken Konya’da 250 milimetre yağış düşüyor, problem bu; bir de mevsimlere göre değişiyor. Dolayısıyla, biz bunu da dikkate alarak DSİ’de genelde su yılı olarak 1 Ocak alınmıyor. Özellikle, geçen yılın 1 Ekiminden bu yılın 30 Eylülüne kadar olan yılı “Su Yılı” olarak belirliyoruz ve bütün hesapları buna göre yapıyoruz. Şimdi, yaptığımız hesaplara göre -çok uzun vadeli çalışmalar yaptık- “Türkiye’de ortalama yağış nedir?” diye baktığımız zaman, bu otomatik meteoroloji ölçüm istasyonları, alansal değerlendirmeler yaparsak, en son güncelleşmiş rakam 574 milimetre; ortalama, uzun yıllar ortalaması. Peki, bunu özellikle, biliyorsunuz, geçtiğimiz aylarda 1 Ekim ile 30 Eylül 2019 tarihleri arasındaki yağışa baktığımız zaman uzun yıllar...

MURAT BAKAN (İzmir) – Burada verilerde sıkıntı var ya, 323 bin...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bir dakika, şöyle: Burada bir hata var.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakanım, hatalı bu. Şöyle söyleyeyim: WWF’in verisine göre yüzde 20, son yirmi beş yılda.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, şimdi, şu rakam doğru: Biz, özellikle -ortalamayı söyledim ama- 1 Ekim 2020 ile 28 Şubat 2021 yağış değerlerine baktığımız zaman... Yani bu yıl değil, bakın, dikkat edin; bir yılı kastetmiyoruz. Bu, Ekim ile Şubat ayı arası, onu dikkate alın. Bir yıl 574 ama bu...

MURAT BAKAN (İzmir) – 2020-2021, beş aylık bir şey ama buraya uzun yıllar diyor.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Bir öncekiyle aynı olduğu için...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, bu şey değil. Bakın, bunu tekrar ediyorum, bu yıl değil. Biz geçen yıl da bir kuraklık -yıl sonunda ekim, kasım, aralık, ocak aylarında- oldu ya, onunla bilgi vermek için koydum buraya.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Bir öncekiyle aynı Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Bir öncekiyle aynı diyorum, sadece başlığı değiştirmiş.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bazı yıllar değişik; biri 2020-2021, diğeri...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, efendim, onun şeyini koymamışız. Yıl gibi anlaşılıyor, onu düzeltelim. Doğrusu bu.

MURAT BAKAN (İzmir) – Biz neyi kastettiğini anladık.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Doğrusu bu mu? Bu beş aylık olan değil mi? Öteki slayt o zaman...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Beş aylık olan, evet.

MURAT BAKAN (İzmir) – Çok uzun yıllar öncesine göre bu beş ayın ortalaması...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, onu, tabii, şey yapmamız lazımdı, orada bir ufak hata yapılmış.

MURAT BAKAN (İzmir) – Son yirmi yılda Türkiye’de ne kadar yağış azalmış, bizim için kıymetli olan o.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, onu da vereceğim size, onu da bulduk. Yalnız, şuradaki şeyi düzeltelim, son ayları kastediyor bu, onu eksik yazmışız. Şimdi, şu doğrusu: Burada da dikkat ederseniz, 2020 Su Yılı ilk beş ayda 1 Ekim 2019 ile 2020 yani bundan önceki yıl...

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – 2020 30 Eylül’e kadar, yine neredeyse bir yıla...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, öbür tarafta ise bu senenin 1 Ekim ile 28 Şubat arasında ise 227 milimetre yani genel olarak bu son beş ayda yağışlarda bir azalma olmuş, onu göstermek için şey yaptık. Hani “kuraklık” falan dendi ya, sonradan yağışlar geldi ama hakikaten beş ayda -ekim, kasım, aralık, ocak, şubat aylarının sonuna kadar- bir azalma oldu. Uzun yılların ortalamasına göre yüzde 30 azalma olmuş, geçen yıla göre yüzde 22 azalma olmuş. Bir önceki şeyde bütün yıl değil, bu aylar için düzeltirseniz memnun olurum.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Milimetreküp mü yoksa milimetre mi?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Milimetre efendim.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Milimetrekareye düşen mi, anlamadım ben.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, kilogram/metrekare yazılır veyahut da milimetre olarak şey yaparız, biz bunu milimetre olarak şey yapıyoruz, aynı şeydir. Kilogram/metrekare veya milimetre tamam mı?

Şimdi, sizin dediğinizde şöyle bir şey var: Yıllara göre ne olmuş, bakın. Ben 1950’den beri bu iklim değişikliği, yağışlarla ilgileniyorum. Baktığımız zaman, bunu okumak için şöyle yapacağız: Yatay eksen var ya, ortalamayı gösteriyor; onun üstündekiler yağışlı yılları, onun altındakiler kurak yılları gösteriyor tamam mı? Bakın, 1973’te muazzam bir kuraklık olmuş, daha sonra 1989’da, 1994’te, 2001’de, 2007’de, 2017’de; kuraklıklar böyle, en büyük kuraklıklar. Yağışlı zamanlar da yukarıda, en yağışlı zaman da 2002 yılında olmuş; bunun gibi. Dolayısıyla yani ülkede yıllara göre de yağışlar değişiyor, onu vurgulamak istiyorum. Genelde yedi yılda bir kuraklık olabiliyor, on dokuz yılda ise daha şiddetli bir kuraklık söz konusu.

Ülkemizin su potansiyeline bakarsak, 501 milyar metreküp yağış var ve bunun kullanılabilir yer üstü suyu 98 milyar metreküp, kullanılabilir yer altı suyu 14 milyar metreküp; uzun dönem ortalaması olarak toplam 112 milyar metreküp kullanılacak suyumuz var. Bunun ne kadarını kullanıyoruz?

57 milyar metreküpünü çünkü bir kısmını kullanamıyoruz, denize akıyor, Karadeniz’de tarım yok, kullanamıyoruz. 44 milyar metreküpünü -yüzde 77’sini- sulamada, 13 milyar metreküpünü de -yüzde 23’ünü- içme ve sanayi suyu olarak kullanıyoruz.

Dünyada ise 2025 yılında su tüketimi tarımda –şöyle bir hedef koymuşlar- yüzde 17 ama bunu gerçekleştirmek çok zor, sanayide yüzde 20, içme suyunda yüzde 70 oranında daha da artacağı söyleniyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – Nüfus artıyor, üretim artıyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Türkiye’de 83 milyon nüfusu dikkate alırsak kişi başına düşen su miktarı 1.350 metreküp. Baktığımız zaman su zengini ülkelere, kişi başına 10 bin metreküpten fazla olursa “çok zengin” diyoruz ama bin ile 3 bin arasında olarak su sıkıntısı, su stresi olan ülkeler arasındayız. Bin metreküpün altında ise “su fakiri” olarak tarif ediliyor.

Biz evvela su kaynaklarımızı iyi bir şekilde değerlendirmek için su birimlerini yeniden değerlendirdik değerli milletvekillerim. Şöyle ki: Hakikaten ihtiyaç vardı, suyla alakalı kurumların yapısını 4’e ayırdık. Bir, DSİ Genel Müdürlüğü, köklü bir kurum, gerçekten yatırımlar yapıyor. İki, Su Yönetimi Genel Müdürlüğünü yeni kurduk, bu, su kaynaklarının planlamasını havza planlama bazında yapıyor. Bir de Türkiye Su Enstitüsü, bu belki en küçük kurum ama çok iyi iş yapıyor, dünyadaki su politikalarını takip ediyor. Bir de Meteoroloji Genel Müdürlüğü, bu da yağışları ve bütün meteorolojik verileri topluyor, diğer kurumlara aktarıyor. Dolayısıyla 4 tane birimi yeniden yapılandırdık. Tabii, ülkemizde yağışlar daha çok kış ve ilkbahar aylarında yağarken tüketim ise yaz aylarında çünkü kışın sulama yok, bir de yazın sulama var, insanlar da daha çok su kullanıyor kişi başına, bir de sanayi daha çok su kullanıyor yazın. Dolayısıyla bu sebeplerle mutlaka bizim kışın ve ilkbaharda yağın yağmuru biriktirmemiz lazım, başka çaresi yok. Baraj ve gölet inşaatlarıyla yer altı beslemeleri yapılması lazım, kapalı sistem sulama projelerinin yaygınlaştırılması lazım. İçme suyunda belediyelerin eski ya da yetersiz olan altyapısını tamamlaması lazım çünkü kayıp kaçaklar çok fazla, hâlâ fazla. Dördüncüsü, suyun fazla olduğu havzalardan yetersiz olan havzalara su aktarmamız lazım. Biz bunu Konya havzasında yaptık, Akdeniz’e boşa akan suları 3 noktadan Konya ovasına yönlendirdik, bunun gibi. Suyun geri kazanılma imkânlarının artırılması lazım, suyu geri kazanmamız lazım.

Biz aşağı yukarı on sekiz yılda su için 255 milyarlık yatırım yapmışız. 600 baraj, 590 HES, 423 gölet ve bent, 1.457 sulama tesisi, 262 içme suyu temin tesisi, 41 atık su arıtma tesisi, 591 taşkın koruma tesisi ve bir de arazi toplulaştırma çok önemli, 253 tane toplulaştırma yapılmış. Neticede baraj, göletler gerçekten çok önemli, hızla geçeyim. Biriktirme kapasitemizi biz 178,5 milyar metreküpe yükselttik arkadaşlar, bu çok önemli ve neticede çok büyük barajlar yaptık. Artvin Deriner Barajı şu anda en yüksek baraj, Karaman Ermenek Barajı en yüksek ikinci baraj şu anda; benim ismimi verdiler istemediğim hâlde, Iılsu’daki Veysel Eroğlu Barajı.

İçme suyu temininde ben sanıyordum ki içme suyu sadece İstanbul’da yok, İstanbul’dan sonra Ankara’ya geldiğim zaman 76 şehrimizde su yokmuş, su problemi var. Bunun için ne yaptık biz? Çok uzun vadeli, 81 ilimiz için nüfus ve su kaynaklarını dikkate alarak içme suyu eylem planı hazırladık, bunları kitaplar hâlinde çıkardık. Bu çok uzun bir çalışmaydı hakikaten. On sekiz yılda 262 içme suyu temin tesisi inşa ederek 81 ilimizin tamamının meselesini kökünden çözdük. Kimisini 2040 yılına kadar... Biz projelerimizi kısa vadede değil; on beş artı on beş, otuz yıl; yirmi artı yirmi, kırk yıl; çok büyük şehirlerde elli yıllık ihtiyaçları dikkate alarak yaptık. Bu eylem planlarını şöyle hazırladık... Hatta eylem planlarını hazırlamak için şirketlere vermek istedik fakat şirketler dedi ki: “Biz üç yılda hazırlarız.” Bir de çok yüksek para istediler. Arkadaşlarıma ben güveniyordum, benim Başkanlığımdaya gece gündüz çalışarak bütün şehirlerin mevcut nüfus, gelecekteki nüfus; mevcut kaynaklar, gelecekteki

kaynaklar; mevcut su ihtiyacı, gelecekteki su ihtiyaçlarının arz talep grafiklerinin hepsini çizdik ve buna göre planlama yaptık, yatırımları yapmaya başladık. Hakikaten çok yatırım yaptık. Bu pandemi sürecinde çok büyük bir sıkıntı yok inşallah.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Yok.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İyi.

Mesela Melen Projesi çok önemli bir proje. Şu anda Yeşilçay ve Melen'den İstanbul'un suyunun yüzde 51'i veriliyor yani Melen çalışıyor. Melen mesela, ben bunu, İstanbul Büyükşehir Belediyesindeki bütün gruplar geldi, onlara açıkladım; Melen, 4 kademeli çok büyük proje. Birinci kademesi, regülatör isale hattı; ikinci kademesi, ikinci isale hattı; üçüncü kademesi, İstanbul Boğazı'nın altından 5.551 metre bir tünelle Asya'daki suyu Avrupa'ya aktarma, 4 metre çapında dev bir şey. Hatta, bir ara içinden geçerken, o zaman Binali Bey, Ulaştırma Bakanı; dedim: "Aman duymasın, yoksa bunu ulaştırma hazır yapılmış diye, "offtail" eder diye..." Öyle bir... 5.551 metre. Ta, Melen suyu şu anda Kâğıthane'de, Avrupa Yakası'nda akıyor yani ta, Sarıyer'de, Fatih'te, Beşiktaş'ta her yerde akıyor. Dördüncü kademesi de baraj. Arz talep grafiğine göre barajın 2025 yılında bitmesi lazım, o da 2025 yılına kadar bitirilecek. Ben biraz acele etmiştim, inşaata başlamıştık; ben ayrıldıktan sonra inşaat devam edecek inşallah.

Tabii, İzmir de... Efendim, İzmir'de o zamanki Büyükşehir Belediye Başkanımız gelmişti bana, İZSU Genel Müdürüyle "Yardımcı olun, sıkıntımız var, arsenik problemi var." Dedim: "Elbette yardımcı oluruz. Ben de o Ege Bölgesinin evladıyım. Neticede ne yapalım?" Gördes'te bir baraj inşa ettik, oradan 106 kilometre mesafede...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Gördes su tutmuyor Sayın Bakanım. Dibi delik.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Neyi?

MURAT BAKAN (İzmir) – Dibi delik Gördes Barajı'nın.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Gördes Barajı'ndan su...

MURAT BAKAN (İzmir) – Yüzde 7,20 şu an. Bakın, Tahtalı Barajı yüzde 71,80; Balçova Barajı 82,34; Ürkmez... Gördes Barajı ayrı ama Gördes Barajı suyu tutmuyor yani birikmiyor su. Su kaybı var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, şöyle ifade edeyim: Efendim, Gördes Barajı'ndan bir miktar zaten mutlaka şeye, tabii hayatın devamı için nehre verilmesi lazım. Biz onunla ilgili şöyle yaptık, ben o bilgiyi de vereyim. O zaman bir tarihte -2007 yılıydı galiba- İzmir, daha sonra 2010 yılında büyük sıkıntı yaşıyordu. Dolayısıyla dedim ki: "Arkadaşlar, bu "jet ground" yapılması lazım. Bunu beklemeden suyu tualım, İzmir'e su verelim." O dönemi atlatalım diye. Kuraklığı atlatmak için, özellikle 2010, 2011, 2012'deki kuraklığı atlatmak için yapmıştık. Daha sonra DSİ orada enjeksiyon yaptı -bildiğimiz bir şeydi zaten- o kaçakların büyük kısmı giderildi.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ama hâlâ aynı sıkıntı var, artmıyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bakayım yani ama kurak dönemlerde Gördes'ten çok önemli destek sağladık. Kaldı ki biz, biliyorsunuz, orada İzmir için pek çok barajlar... Onlara bilgi notu göndereyim. Şu anda pek çok, hatta Yiğitler Barajı'nı bile yapıyoruz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Onunla ilgili biz tabii ki teşekkür ederiz ne yapıyorsanız ama Gördes'in durumu...

DSİ ESKİ İZMİR BÖLGE MÜDÜRÜ HAYATİ ÇELENK – Efendim, 2015 yılında sizin talimatınızla oradaki kaçakları engelledik ve şu anda sıfır kaçak var. Şu andaki su seviyesi gelen suyun azlığı nedeniyle. Karstik boşluklar vardı, sağ sahilde onları tıkadık, kapattık.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, Hayati Bey, hatırlarsın sen, ben dedim ki: “Bu kaçaklar var ama bunları beklemeden su turalım.” Çünkü İzmir’in daha önceki Büyükşehir Belediye Başkanımıza söz vermiştim; o zaman İZSU Genel Müdürü Ahmet Bey de benim elemanımı DSİ’den geçmişti, onlar geldi. Biz, efendim, onu bilerek suyu tuttuk, kaçak olursa olsun diye. Sonradan kaçakları gidermek için –Bölge Müdürümüzü Hayati Bey- bu tedbirleri aldık, şu anda hiçbir kaçak yoktur.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yüzde 7 şu anda doluluk oranı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, olabilir ama kaçaktan dolayı değil.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şu anda mesela Gördes, vekilimin dediği gibi, yüzde 7’lerde, yüzde 5’lerde.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sayın Vekilim, Gördes, İzmir’in sigortasıdır. Bakın, ben size onu söyleyeyim. Tahtalı Barajı da bittiği zaman Gördes’ten... Şimdi yağışlar başladı, Gördes’te de su seviyesi yükselmeye başladı ama onları da bilgi alayım. Şu anda orada herhangi bir kaçak yok çünkü biz suyu tutarken bilerek tuttuk; Aziz Bey dedi ki: “Ya, ne olur, sıkıntımız var, susuz kalacak İzmir.” İzmir’in Tahtalı’da sıfır olacaktı. Ne pahasına olursan olsun bu suyu verelim diye 10/10/2010 tarihinde saat onu on geç suyu akıtmaya söz vermiştim; akıttık o suyu.

Arz edebildim mi? Onu ben ezberle biliyorum.

MURAT BAKAN (İzmir) – Şimdi, Sayın Bakanım, biz bir durumu arz ediyoruz size. Yatırım yapmışsınız İzmir için, teşekkür ederiz. Yani Türkiye’nin her yerine Bakan olarak yaptığınız yatırım gibi İzmir’e yatırım yapmışsınız. Sağ olun, var olun.

Ama barajın doluluk oranının artması lazım, orada bir sıkıntı var. Ben, onu size söylüyorum yani bu...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam.

Şimdi, şöyle, –ben az önce arz ettim- bilhassa Ege Bölgesinde geçen sene Ekim, Kasım, Aralık, Ocak aylarında yağışlarda çok büyük azalma vardı. İnşallah, bu yağışlar gelmeye başladı; yağışlarla beraber düzelecektir diye düşünüyorum. Yani kaçak giderildi Sayın Vekilim.

DSİ ESKİ İZMİR BÖLGE MÜDÜRÜ HAYATİ ÇELENK – Sayın Bakanım, ben, şu anki Bölge Müdürünü aradım; sıfır kaçak, sadece gelen suyun azlığından kaynaklı. Zaten 220 kotuna kadar herhangi bir kaçak yok, sağ sahilde bazı bölgeler vardı, şu anda onlar yapılıyor yani öyle bir deliklik veya herhangi bir şey söz konusu değil.

YASİN UĞUR (Burdur) – Doluluk oranı kaç?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doluluk kaçmış?

DSİ ESKİ İZMİR BÖLGE MÜDÜRÜ HAYATİ ÇELENK – 50 milyon metre küp su var şu anda.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Yani yüzde kaç tekabül ediyor?

MURAT BAKAN (İzmir) – Biz, resmî rakama bakıyoruz.

DSİ ESKİ İZMİR BÖLGE MÜDÜRÜ HAYATİ ÇELENK – Yani, burada şunu söylüyorum: Barajda kaçaktan kaynaklı su azlığı yok, gelen suyun azlığı...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Gelen su ne kadar? Onu da sorun. Yani mevcut su ne kadarmış, yüzde kaç?

Şimdi, size bir de şu müjdeyi vereyim: Biz, bu Gördes Barajı’nı sadece içme suyu maksatlı değil, sulama maksatlı, Manisa Ovası’nın sulanması için... Ancak, biz öncelikle su azlığı olduğu zaman İzmir’in su ihtiyacını dikkate alıyoruz. Onu arz edeyim ama onu tabii...

DSİ ESKİ İZMİR BÖLGE MÜDÜRÜ HAYATİ ÇELENK – Ben bir şey daha ilave etmek istiyorum: Biliyorsunuz, İzmir’in içme suyunun yüzde 50’si Tahtalı Barajı’ndan sağlanıyor ve 59 milyon metreküp Gördes Barajı’nın su ihtiyacı var, içme suyu olarak vereceğimiz maksimum su; 70 milyon metreküp de sulama suyu. Aldığım benim haberler –tabii eski bölgem olduğu için- şu anda İzmir Büyükşehir Belediyesi, yüzde 100 kapasiteyle 59 milyon metreküp suyu İzmir’e alıyor efendim. Biraz da azalma nedenlerinden biri de o.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani Tahtalı Barajı’nda azalma olduğu için efendim, şeyden besliyor...

DSİ ESKİ İZMİR BÖLGE MÜDÜRÜ HAYATİ ÇELENK – Enerji maliyetini...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onu bir zahmet şeye alırsan... Bölge Müdürünü ara. Yani şu anda -az önce söylediğim gibi Değerli Vekilim- önce biz, tarımsal sulamadan önce içme suyu... Tahtalı Barajı’nda su seviyesi kuraklıktan dolayı çok azaldığı için oradaki bütün suyu İzmir’e bu hattan veriyoruz. Arkadaşımın dediği o.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – İZSU’nun şeyinde yüzde 8,31 gözüktüyor, doluluk.

MURAT BAKAN (İzmir) – Şu son zamanlarda benim geçen hafta attığım şey vardı...

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Daha Nisanın sonuna kadar gelme, merak etme, İzmir susuz kalmayacak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, müsaadenizle...

Ankara’da da büyük sıkıntı vardı biliyorsunuz, 2007’de. Onu aştık, şimdi de Gerede’den 32 kilometre uzunluğunda takriben, 4,5 metre çapında boru hattıyla su veriyoruz. Şu anda -hatta aldığımız habere göre- Ankara’nın su ihtiyacı 1,2 milyon metreküp günde; oradan 1,5 milyon metreküp su iletiliyor yani o olmasaydı hâlimiz dumandı hakikaten Ankara’da. Gerede imdada yetiştii efendim.

Mardin’de... Buradan Mardin, Midyat, Kızıltepe bütün hepsine Beyazsu kaynağından su verdik.

Gaziantep’te... Gaziantep’li arkadaşlar...

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Sayın Bakanım, müsaade ederseniz ben bir teşekkürü de arz edeyim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yaptığımızı anlatalım ki ondan sonra teşekkür et.

Şimdi, efendim, Gaziantep’in son büyük sıkıntısı vardı. Hatta Celal Doğan zamanında ben DSİ Genel Müdürüydüm. Celal Doğan’ı aradım “Ya, Celal Bey, bu Gaziantep’in hesaba göre –ben bütün şehirlerin hesabını yapıyordum bir yıl önce- çok büyük sıkıntısı olacak.” “Nerede, ne olabilir?” “Gaziantep ile Kahramanmaraş arasında kaynaklar var, buradan su verelim.” “Ama terfi çok yüksek.” dedi, “Ya, terfi olsun, susuzluğun faturası çok daha büyük.” dedim. Ona rağmen müsaade istemedi fakat ben durumu vahim gördüğüm için o kaynaklardan –sağ olsun, Kahramanmaraş’a da teşekkür ediyoruz, onlar da verdiler- oradan 3-4 kademeli terfiyle Gaziantep’e suyu götürdük. O, hakikaten çok büyük sıkıntıyı giderdi ama daha sonra Gaziantep nüfusu, şu anda 500 bin Suriyeli var, onlarla birlikte su sıkıntısı artınca Düzbağ’da bir proje geliştirdik ve neticede, orada dev bir isale hattıyla kısa zamanda regülatörle su verdik. 103 kilometre efendim, muhteşem bir proje, Melen’den sonra en büyük proje, Gördes üçüncü. Hayırlı olsun, Düzbağ Barajı’nı da inşa edeceğiz, onun da projesi yapıldı.

Gaziantep Vekilimiz burada, buyurun.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Sayın Başkan, çok kıymetli milletvekillerim; öncelikle, bir önerge üzerinde konuşma nedeniyle geç kaldım, özür diliyorum. Komisyonumuzun çalışmalarının da hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Gaziantep Düzbağ Projesi, gerçekten, 4,5 milyar TL'yi aşan bir yatırım tutarıyla, 2,1 milyon kendi nüfusu, 500 bin de göçmen nüfusuyla 2,6 milyonluk Gaziantep'in su ihtiyacını 2050 yılına kadar çözecek büyük bir proje. Ben bu projede emeği geçen Sayın Bakanım başta olmak üzere Bakanlıktaki ekibine, Devlet Su İşleri çalışanlarına ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ekiplerine teşekkürlerimi arz ediyorum. Hakikaten biz de gezdik, gördük o hatları; çok etkileyici, hem mühendislik bakımından hem teknik bakımdan inanılmaz bir iş başarılmış ve geçtiğimiz yılın sonunda -Aralık ayında- da Sayın Cumhurbaşkanımızın on-line katılımıyla hizmete verildi. Şu an Gaziantep'te kaynak suyu kalitesinde bir içme suyu kullanıyoruz, bu projenin şehrimize hayırlı olmasını diliyorum ve emeği geçen herkese tekrar teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sağ olun efendim, su gibi aziz olun, afiyet olsun.

Efendim, Aydın'la ilgili... Aydın vekilimiz yok galiba burada. Aydın'la ilgili çok büyük sıkıntı vardı. Aydın'da İkizdere Barajı'nı yaptık, Aydın ve civarının tamamının su problemini 2050 yılına kadar çözdük efendim.

Çankırı'da örnek bir proje yaptık, onu da arz edeyim: Bir gün Çankırı Belediye Başkanı bütün kurumları dolaşmış, bana geldi, dedi ki: "Ya, ben perişan vaziyetteyim, ilgili kurumlar suyu getirmiyor, Çankırı susuz." Ben de "Sayın Belediye Başkanım, sizin nüfusunuz 80-90 bin civarında ama biz kanuna göre -1050 sayılı Kanun'da- 100 binden büyük nüfuslara su veriyoruz." deyince çok baygın vaziyete düştü. Sonra aklımdan dedim ki: "Ya, biz Çankırı'ya... Bütün Çankırı'nın ne kadar nüfusu varsa toplayın." Nüfusu 100 bini geçti "Beldesi, köyü vesaire hepsine su veriyoruz." dedik. Sonra baktım, hukuk müşaviri bir yazı getirmiş bana, diyor ki: "Efendim, siz kanunu baypas ediyorsunuz." "Ya, 100 bini geçtik ya." dedim. Neyse, onu çöpe attık artık. Çankırı'ya Güldürcek Barajı'ndan, Çankırı'nın her tarafına su verdik altıda 1 maliyetle. Her birine ayrı ayrı su götürseydik altı kat masraf oluyordu; altıda 1 maliyetle Çankırı'nın bütün ilçe, belde, köylerine su verdik böylece, hatta sonradan kanunu değiştirdik bu şekilde. Aynı şekilde, Mardin'in de Beyazsu kaynağından Mardin, Kızıltepe, Midyat, Nusaybin hepsine bu şekilde su verdik. Bunun çok büyük faydası oluyor, müşterek su tesis ettik bir kaynaktan veya birkaç kaynaktan arıtma tesisi, işletme maliyeti, yatırım maliyeti çok az oluyor; Çankırı böyle bir şey vesile oldu yani.

Tabii, Kuzey Kıbrıs'a da su götürdük. Efendim, bu çok zor bir projeydi hakikaten. Hatta biz bunu "Götürülmez." derdik. Sonradan, bir müsteşarımız vardı -Çankırlı o da, rahmetli oldu- birdenbire, onunla beraber düşünürken "Ya, söz verdik, nasıl götüreceğiz?" derken... 1.453 metre derinlik var efendim arada. Orayı biz sanıyorduk ki "Boruyu denizin tabanına döşer, gideriz." diye düşünüyorduk, baktık ki böyle bir şey yok. Neticede, en son "Bulduk!" diye fırladık "Boruyu asarak götürelim." diye. Deniz Kuvvetlerine sorduk "Denizaltılar kaç metreye kadar iniyor?" Dediler ki: "250 metreden geçerseniz bir problem olmaz." 250 metre derinlikten boruyu asarak Kıbrıs'a suyu böyle götürdük yani.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Projenin bir benzeri yok herhâlde dünyada.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, dünyada ilktir, dünyada ilk. Askıda, denizin içinden asarak götürdük.

Yalnız, tabii, şöyle: Burada, kuraklıkta şunu dikkate almamız lazım: Efendim, belediyeleri incelediğimiz zaman, belediye başkanları bize ben Bakanken hep geliyorlardı "Suyumuz yetmiyor." Ya kardeşim, bakıyorum şebekede yüzde 50-60 kaçak var, her yerde bakın. Ben İstanbul'da İSKİ Genel Müdürü olduğum zaman kaçak yüzde 65 idi. İlk defa şebekeyi yeniledim, kaçığı normal yüzde 20 seviyelerine indirdim, büyük iki-üç tane baraj kazandım. Şimdi, belediyelerin de mutlaka bunu yapması lazım. Modern içme suyu borularıyla sistemi kurması lazım, "scada sistemi"ni kurması lazım. Nerede ne var? Bunu belirlenmesi lazım yani yeraltı haritası olmadan olmaz. Yani belediyelerimize bunu teklif

edelim, hatta biz bu konuda yönetmelik de hazırladık ben Bakan iken. Büyükşehir ve il belediyeleri su kayıplarını 2023'e kadar yüzde 30'a indirecekti. "2028'e kadar da yüzde 25 seviyesine indirecek." diye yönetmelik var, bunu takip etmemiz lazım.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yüzde 30 bile yüksek değil mi Sayın Bakan?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yüksek de ona indirseler sevineceğim yani en fazla, azami.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Şu anda Türkiye ortalaması herhâlde yüzde...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yüzde 50.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yüzde 50, evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani yüksek ama buna razıyız şimdi, bu, maksimum değer.

İçme, kullanma suyu havza koruma planları yaptık efendim. Ayrıca, hakikaten biz kurak dönemleri çok iyi yönettik. Bir tarihte Ban Ki-mun beni aradı "Ya, Türkiye bu konuda çok başarılı, siz de büyükşehirlerde, büyük su yönetimi yaptınız, susuz bırakmadınız." Ben burayı inşallah bir ara hatırlarımda, anlatırım; Ankara'daki, İstanbul'daki, diğer illerdeki susuzluk, kurak dönemleri nasıl kurtardık; A, B, C planları var. Çok ısrarla Budapeşte'deki zirveye çağırdı beni, orada da anlattım dünyaya: Kurak dönemlerde metropollerde su yönetiminin nasıl olması lazım?

Atık su arıtma çalışmalarımız var. Bu konuda DSİ'de bir daire kurduk efendim çünkü bir ihtiyaçtı bu. Özellikle, tesis sayısı 145'ti, 1.170'e çıkardık. Atık suların ancak yüzde 35'i -onu da çoğu İstanbul'da, bizim yaptıklarımız İSKİ'deydi- bunu yüzde 89'a yükselttik, zaten dünyada yüzde 90 standart, onu da yakaladık aşağı yukarı.

Ayrıca, atık su arıtma tesislerinden çıkış suyunu bazı havzalarda -Ergene Havzası, Akarçay Havzası, Konya Havzası gibi havzalar- çok kritik, su eksiği var. Bu havzalar da atık suları bir derece daha arıtarak onun da sistemini kurduk, sulamada kullanıyoruz artık. Mesela Afyon'da Akarçay Havzası'nda buna başladık, Ergene'de başladık, Konya'da kısmen başladık.

Ergene Havzası Eylem Planı'nı hazırladık. Hemen hemen bitti inşallah, önümüzdeki yıl tertemiz bir Ergene olacak. Çünkü bütün -13 tane- ileri biyolojik atık su arıtma tesisini DSİ yaptı tamamen bütün belediyelerin; gördüğünüz gibi. Modern, gerçekten, biyolojik azot, fosfor gideren son on beş yılın teknolojisi yani benim kitabıma yazdığım şey. Arzu ederseniz sizlere bu kitaplardan da birer tane takdim edebiliriz. Arkadaşlar, su tasfiyesi ve atık su tasfiyesi üzerine kitaplar var, sizlere de birer tane hediye edeyim isterseniz.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – İsteriz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, ülkemizde 78 milyon hektar arazi var, ekilebilir arazi 28 milyon hektar, ekonomik sulanabilir 8,5 milyon hektar; bunun yüzde 79'unu sulamaya açtık. Yalnız, problem şu: Hakikaten sulamada gelir artıyor, 50 milyarlık ilave bir zirai gelir artışı sağlamak mümkün. Yani yakın bir gelecekte dünyadaki en kritik sektörde gıda güvenliği ve gıda üretimi olacaktır; bakın, bunu açık söyleyeyim. Dolayısıyla, bu Komisyonun çok önemli bir vazifesi var, bunu da vurgulamak istiyorum.

2020 yılında zirai hasılatımız aşağı yukarı 333 milyar TL, ihracatımız da 20,7 milyar TL.

Bitki deseni planlaması yapılması şart değerli arkadaşlar. Suyu çok az olan yerlerde çok su isteyen bitki yetiştiriyoruz. Bunun için bitki deseni...

MURAT BAKAN (İzmir) – Ekosisteme uygun davranılsa yani tropikal bitki getirip derseniz o bölgenin kendi ekosistemine zarar verirsiniz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, tabii. İşte, onu da burada özellikle... Daimi komisyonda çalışacak arkadaşlar var, bir rapor hazırlayacak arkadaşlar; onlar da bu konuya temas edecekler efendim.

Su sıkıntısı olan yerlerde az su tüketen bitkilerin ekilmesi veya kuru ziraat yapılması lazım. Sulanan arazilerde şunu tespit ettik: Bir arazi sulandığı zaman 3 ila 14 misli ürün artışı oluyor çünkü bitki deseni değişiyor, daha kıymetli ürünler ekilebiliyor; arazi fiyatları da artıyor tabii ki.

Arazi toplulaştırılmasının hızlandırılması lazım, bu şart.

Modern sulama tesisleri çok önemli. Efendim, daha önce maalesef açık sistem, açık kanal ve kanalet sistemi kullanılıyordu. Vahşi sulama, biz bunu...

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Hâlâ devam ediyor mu Sayın Bakan?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, bakın, şöyle: Eski tesisler devam ediyor ama yeni tesisler de bakın inşa hâlinde, yüzde 94’ü borulu artık. Ben bir genelge yayımladım, aşağı yukarı 2005 yılından itibaren mümkün olan her yerde kapalı sistem kullanıyor, yüzde 94’ü.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Sayın Bakanım, hatta biz 2003’te devam eden projeleri dahi durdurup kapalıya döndük, ihalesi yapılmış...

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – O zaman şunu da yapmak lazım: Bir an önce eski olan sistemi yenileyip...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Eski olanın yenilenmesi lazım, evet.

Arkadaşlar not alıyor, eski olan şebekelerin artık yavaş yavaş modern damlamalı, yağmurlama sulama sistemlerine döndürülmesi...

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – O zaman arkadaşlara söyleyelim: 40’a değil, 1’e alın arkadaşlar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bir de havzalar arası su aktarımı önemli. Efendim, bazı havzalarda, mesela Konya Ovası’nda su yok, çok az yani daha kapalı havza, Akdeniz’e boşa akan nehirler var. Bunları biz üç noktadan Konya Ovası’na yönlendirdik.

Bir: Derebucak’ta bir baraj yaptık, Profesör Doktor Yılmaz Muslu Barajı, oradan bir tünel açarak cazibeyle Beyşehir Gölü’ne aktardık. Beyşehir’den ta Apa’ya kadar Türkiye’nin ilk en uzun suni nehri var, suni nehir; onu inşa ettik, Şu anda buradan yılda 180 milyon metreküp su akıyor; hem Beyşehir Gölü’nü kurtardık hem de Konya Ovası’nı.

Bir de Suğla’da düdenlerden Akdeniz’e yer altından giden sular vardı, onu kurtardık, Suğla depolaması yaptık, oradan da buraya su veriyoruz. Oradan da yılda 100 milyon metreküp su akıyor.

Bir de asırlık bir proje var Osmanlı Devleti zamanında “Mavi Tünel Projesi” diye, Mavi Kanyon. O projeyi de hayata geçirdik büyük ölçüde, oradan da 414 milyon metreküp su akıyor şu anda. Bağbaşı Barajı ve 17.034 metre uzunluğunda tünelle dağın altından, Torosların altından Konya Ovası’na su veriyoruz, 100 milyon metreküp de Torosların mamba suyu Konya’ya içme suyu olarak verildi efendim. İşte burada var zaten, Konya Ovası’nın durumu.

Kızılırmak Nehri’nden GAP’ta çok büyük bir suni nehir inşa ettik.

Evet, taşkın koruma faaliyetleri var, 5.091 taşkın koruma tesisi... Taşkınlarda esas, can güvenliği, estetik sağladık. Mesela ilk defa Edirne’de Kanal Edirne Projesi tamamladık, sessiz sedasız efendim. Şimdi Adnan Menderes’le taşkınları koruyoruz. Yani netice itibarıyla...

Yoklama varmış, bir ara verelim, bir nefes alalım uygun görürseniz.

16.35’e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.13

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 16.39****BAŞKAN: Veysel EROĞLU (Afyonkarahisar)****BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat CEYLAN (Ankara)****SÖZCÜ: Semra KAPLAN KIVIRCIK (Manisa)****KÂTİP: Hasan KALYONCU (İzmir)**

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, efendim, müsaade ederseniz başlayalım tekrar.

Değerli milletvekilleri, bir sunum yaptım, bu sunumun sebebi şuydu: Gelecek olan uzmanlar belli bir seviyeden başlasın, burada bilinen şeyleri anlatmasın diye ben tarihçeyi anlattım; kitapçıkları sunduk. Yalnız, kitapçık sayfa 69’da bir hata varmış, onu şu ekrandaki rakama göre düzeltirseniz gerisi tamam. Hatta Başkan Yardımcısının bir teklifi var, bu toplantıya gelecek olanlarda da bu sunuma sizlerin ilavesi varsa düzeltmeleri de yapalım, onlara da bunu gönderelim. Çünkü bize yeniden, sıfırdan anlatmasın, ilave şeyler söylesin diye düşünüyoruz, uygun görürseniz. Değil mi efendim?

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Doğru.

III.- MECLİS ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI**A)GÖRÜŞMELER**

1.- Komisyon çalışma takvimine, Komisyonda görevlendirilecek uzmanların belirlenmesine, Komisyona davet edileceklerin tespitine ilişkin görüşmeler

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, bu çerçevede, gündemin 2’nci maddesini görüşmeye açıyoruz efendim; çalışma takviminin belirlenmesi.

Çalışma takvimi için ne buyurursunuz efendim?

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, öncelikle, sunumunuz için teşekkür ediyoruz, çok kapsamlı bir sunum yaptınız. Biz, bakış açısı itibarıyla, bu ülkeye kim bir çivi çaktıysa ona teşekkür ederiz; size de yaptığımız hizmetlerden dolayı -burada, sunumunuzda gördük, çokça hizmet yapmışsınız- teşekkür ederiz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sağ olun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ama konumuz iklim krizi. Dolayısıyla şu an iklim kriziyle ilgili Türkiye’nin de yaşadığı ciddi problemler var; su anlamında problem var, havzalar anlamında problem var, sulak alanlar anlamında problemler var. Yani DSİ, sudan çıkmış ak kaşık değil. Evet, yaptığı barajlar, sulama şebekeleri, şunlar bunlar var ama Türkiye’de birçok sulak alanın da kurutulmasında, tarım arazisi yapılmasında DSİ’nin sorumluluğu var.

Diğer taraftan, Ergene, Büyük Menderes, Konya havzasında, büyük havzalarda hem yer altı sularında hem havzadaki su miktarında sıkıntı var. Göllerin, yani haritalarımızda gördüğümüz yüzlerce gölün çoğunun ya suyu azalmış ya kurumuş ya kirlenmiş. Şimdi, bunlar gördüğümüz gerçekler.

Teşbihte hata olmaz, sakın alınmayın, bir fıkra anlatacağım -siz sunum yaptınız, sağ olun- şimdi, bir ağa bir çoban tutmuş koyunlarını gütmesi için, 100 tane koyunu vermiş çobana. İşte, günler geçmiş, aylar geçmiş, arkasından çoban elinde bir koyun derisiyle gelmiş. Ağa merakla sormuş, demiş ki: “Ne

oldu bizim koyunlara?” Çoban demiş ki: “Yağmur yağdı, gök çatladı, 82’sinin ödü patladı. Önden gitti baş toklu, arkasından 10 toklu. 10’unu kasaba verdim, 1’ini yedim, bu da derisi.” Ağa bakmış ki koyunların hepsi gitmiş, sinirlenmiş, elindeki yoğurdu suratına çarpmış çobanın. Çoban demiş ki: “Bu işten de yüzümüzün aklıyla çıktık.”

Şimdi, yani her şey bu kadar güzel ama bugün yaşadığımız ciddi sorunlar var iklimle ilgili. Dolayısıyla burada da sizin üzerinize bu işlerin... Tabii ki yaptıklarınızı takdir ediyoruz ama bu işte sizin de günahınız var Sayın Bakan, bunun on bir yılı sizin Bakanlığınızda geçti, yani bu olumsuz tablonun on bir yılı; dolayısıyla bunu da bir miktar telafi edeceğimiz yer burası. Dolayısıyla bu iklim krizi Komisyonunda, kuraklık Komisyonunda yapacağımız çalışmalar, hep beraber yapacağımız çalışmalar çok kıymetli. Burada, bunun bu vatanın problemi olduğunu, bu gezegenin problemi olduğunu, gidecek başka bir gezegenimiz de olmadığını, 100 milyarlarca galaksi arasında belki de canlı yaşamın olduğu tek yerin bu mavi gezegen olduğunu unutmadan, bizim de bu ülkeden başka vatanımız olmadığını unutmadan vatanseverliğin ve milliyetçiliğin bu ülkenin dağına, ovasına, toprağına, suyuna sahip çıkmak olduğunu bilerek en kapsamlı şekilde bu çalışmalarını yapmamız gerektiğini düşünüyoruz. Dolayısıyla Komisyon üyelerinin talepleri, çalışma saatleri... Yani biz milletvekilleri olarak, Cumhuriyet Halk Partili Komisyon üyeleri olarak, bir gün yetmez, iki gün çalışalım, üç gün çalışalım, dört gün çalışalım, haftanın yedi günü çalışalım, dünyanın ve ülkemizin en önemli bu sorununa hep beraber çözüm arayalım; devletin, muhalefet partilerinin, siyasilere, bürokratların, teknokratların, sivil toplum örgütlerinin nasıl adım atması gerekir, burada tespit edelim, böyle bakıyoruz.

Çalışma saatleriyle ilgili, şimdi ilk çalışmamızı yaptık. Ama çok sayıda sivil toplum örgütünün buraya gelmesi lazım, bakanlıkların buraya gelmesi lazım. Biz bakanlıklarla ilgili, ilgili bakanlık olarak kendi aramızda bir değerlendirme yaptık, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, bu işin dış politika ayağı düşünülerek Dışişleri Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı -çünkü Çevre ve Şehircilik Bakanlığının üzerinde ciddi bir... ki ekoloji değil güçlü bir ekonomi açısından baktığı için onun da burada olması lazım üretimle ilgili.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğru.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ticaret Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı. Devlet Su İşleri ayrıca bir kurum olarak yani Bakanlığından bağımsız burada olmalı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, olacak.

MURAT BAKAN (İzmir) – Meteoroloji Genel Müdürlüğü; bunlar bakanlık düzeyinde.

Bir de tabii, Türkiye’de bununla ilgili çalışan çok kıymetli akademisyenler var üniversitelerden. Tabii, hepsini yazmak mümkün olmadı ama... Mesela Kadir Has Üniversitesinden Alp Erinç Yeldan, Boğaziçi Üniversitesi İklim Değişikliği ve Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezinden Murat Türkeş, yine Boğaziçi Üniversitesinden Profesör Doktor Levent Kurnaz, İTÜ’den Mikdat Kadioğlu, ODTÜ’den Ebru Voyvoda, Marmara Üniversitesinden Semra Cerit Mazlum, Ankara Üniversitesinden Nesrin Algan, İzmir Teknoloji Üniversitesinden Alper Baba, Ankara Üniversitesinden İlkay Dellal, yine Ankara Üniversitesinden Süleyman Kodal, Çukurova Üniversitesinden Sedat Gündoğdu, Doçent Doktor Bülent Şık, Sabancı Üniversitesinden Akgün İlhan, Küresel Denge Derneğinden Doktor Nuran Talu. Bunun dışında, Birleşmiş Milletler İklim...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunların çoğu var, biliyor musunuz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Evet, tabii, varsa zaten onları, sizin listeniz, bizim listemiz, diğer önerilerle birlikte şey yapacağız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, zaten şöyle, uygun görürseniz Murat Bey, Değerli Vekilim, tabii, burada artık...

MURAT BAKAN (İzmir) – Biz, bununla ilgili, Sayın Bakanım, bir önerge verdik, hani listemizi yazılı olarak verelim Komisyona, Komisyondaki bürokrat arkadaşlar değerlendirsin diye.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Değerlendirelim müsaade ederseniz, evet.

MURAT BAKAN (İzmir) – Burada ama tutanaklara geçsin diye izninizle, hani uzun bir sunum yaptınız, iki dakika bu kurumların ismini ben saymak istiyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, tabii. Kurumları saydınız zaten.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yok, onlar bakanlıklardı, sivil toplum örgütleri var bir de bu konuyla ilgili çalışan. Mesela WWF var, TEMA Vakfı var, Greenpeace var, Ekosfer...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – TEMA var.

MURAT BAKAN (İzmir) – Buğday Derneği, Ekoloji Birliği, Doğa Derneği...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğa var.

MURAT BAKAN (İzmir) – ...Türkiye Tabiatını Koruma Derneği, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL), Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK), Sivil ve Ekolojik Haklar Derneği (Su Hakkı), Çevre Koruma ve Ambalaj Atıkları Değerlendirme Vakfı (ÇEVKO), Deniz Temiz Derneği/TURMEPA, Türkiye Çevre Vakfı, Türkiye Deniz Araştırmaları Vakfı (TÜDAV), Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı (ÇEVKOR), Türk Tabipleri Birliği, Su Politikaları Derneği, Türkiye Sulama Kooperatifleri Merkez Birliği -çünkü biliyorsunuz, kuraklık konuşuyoruz, sulama, suyla ilgili en önemli konulardan birisi- ve Türkiye’de metropollerde, en büyük nüfusa hizmet veren İZSU, ASKİ, İSKİ -3 büyükşehir ama buna diğer büyükşehirler de eklenebilir- bunların genel müdürleri düzeyinde ve Boğaziçi Üniversitesi İklim Değişikliği ve Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezinin bize yönlendireceği şeyler.

Bir de odalar var: Çevre Mühendisleri Odası, Peyzaj Mimarları Odası. Bunu niye söylüyorum? Siz dediniz ya, “Bitki örtüsü su istemeyen, ekosisteme uygun olsun.” Biz de öyle düşünüyoruz, ona uygun bitki örtüsü olması lazım. Yani tropikal bitkileri getirip...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ziraatla alakalı tabii, peyzajdan ziyade, evet.

MURAT BAKAN (İzmir) – Hayır, şöyle peyzajla alakalı, çizdikleri projeler bu ülkenin ekosistemine uygun olmalı, mesela Ege’de bir proje çiziyorsa Ege’nin bitki örtüsünden kullanmalı, getirip tropikal, çok su isteyen bitkileri kullanmamalı, o anlamda söylüyorum.

Ziraat Mühendisleri Odası, Jeoloji Mühendisleri Odası. Bunun dışında da Kaz Dağları Savunması ve Kuzey Ormanları Savunması, bunlar da iklimle ilgili ve doğayla ilgili ciddi çalışan örgütler. Bir de İklim Değişikliği Politika ve Araştırma Derneği. Bunun dışında da var, mesela...

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Vekilim, hepimiz böyle öneri getirirsek toplantının derinliği noktasında bir şeye dönüşür.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Vekilim, Türkiye...

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Zaten yazılı olarak veriyorsunuz bunları, saymakla bunu bitiremeyiz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yazılı olarak veriyorum ama ben bunu tutanaklara geçmesi için veriyorum.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Yazılı olarak verdiğiniz bir şey zaten.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakanım, bakın, saat üçteki şey, biz bir buçuk saat tüm yapılan faaliyetleri dinledik.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Alkışlayarak.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yani siz beş dakika bizim önerdiğimiz sivil toplum örgütlerini dinlemeye sabredemiyorsanız biz bu iklim Komisyonunda nasıl bu sorunları...

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Yok, rica ederim de yazılı olarak vermişsiniz.

YASİN UĞUR (Burdur) – Murat Bey, Sayın Vekilim, Sayın Bakanımızın zaten bir buçuk saat anlattığı şeyi dinlemeden de bir şeye başlayamayız ki mecburen yani.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yok, birbirimizi dinleyeceğiz sabırla.

YASİN UĞUR (Burdur) – Yok yok, onda sıkıntı yok.

MURAT BAKAN (İzmir) – Daha işin başında...

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Ben bir şey eklemek için söz almıştım, o da bence İzmir Büyükşehir Belediye Başkanımızı da çağıralım yaşanan afette ki yapılmaması gereken, unutulan eksiklerin tespiti noktasında...

MURAT BAKAN (İzmir) – Yani konumuz...

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – “Biz bunları atlamışız da bunu yaşadık.” diye, o da bir sunum yapar.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bakın, böyle karşılıklı konuşmalıyım, siz de söz alın.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, şöyle efendim, Sayın Vekilim, zaten o listeyi şöyle yapalım mı...

MURAT BAKAN (İzmir) – Burada, işin başında bu yaklaşımla gideceksek biz burada...

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Siz zemini buna taşıdınız; sizin eleştirel yaklaşımınız yapıcı olmadığı için siz zemini buna taşıdınız.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ya, ne demek “eleştirel yaklaşımınız”? Biz önerilerimizi söylüyoruz.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Eleştirel yaklaşım değil ki bu, bir öneridir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Şimdi, şöyle yapalım mı? Sayın Vekilim...

MURAT BAKAN (İzmir) – Yani burada benimle birlikte komisyonlarda çalışan arkadaşlarım var, Çevre Komisyonunda birlikte çalıştığım arkadaşlar var. Sait kanun teklifi verdi, kaç maddeyi birlikte değiştirdik Sait? Çıktık teşekkür ettik, Çevre Bakanı teşekkür etti, oy birliğiyle geçti. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu komisyona gelebiliyorken, Milli Savunma Bakanı komisyona gelebiliyorken çalıştık. Biz bu iş devlet meselesi olarak bakarız, millet meselesi olarak bakarız.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) - Yapılanlara takdirinizi göremeyince ben yanlış anlamışım, o yüzden; buyurun, siz devam edin.

MURAT BAKAN (İzmir) – Önce teşekkür ettim Sayın Bakana yaptıklarından dolayı yani lafi yarım dinliyorsunuz o zaman, Lütfen...

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) - Yok, hayır.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Şimdi, şöyle yapalım mı?

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakan, izninizle ben bitireyim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Son olarak söyleyelim de bitirelim, zaten onu vereceksiniz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bitireyim, zaten bitirmiştım aslında da arkadaşım sağ olsun sabredemediği için...

Şöyle ben size takdim edeyim Sayın Bakan.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Evet, teşekkür ederiz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Buna bakacağız, değerlendireceğiz.

Şimdi burada bir prensip belirleyelim efendim. Yani ben herkesin dinlenmesinden yanayım, hangi görüşte olursa olsun ama burası bir araştırma komisyonu. Hiç bilgisi olmayana, burada birtakım hava atacak insanlara da müsaade etmememiz lazım. Gerçekten bakın, ben bazı isimler belirledim, arkadaşlardan, kurumlardan teklifler geldi, hepsinin CV'lerine baktım, hakikaten bu konuda araştırma yapmış, rapor yazmış, birtakım çalışmaları olanları sizlere teklif edeceğim. Yani zaten sizin teklif ettiklerinizin pek çoğu da burada var, Boğaziçi Üniversitesinden, ODTÜ'den vesaire hepsi var. Yani burada biz bir prensip kabul edelim. Belli bir şeyin üstünde araştırmacı, uzman kişileri mi dinleyeceğiz? Burada, gelip sohbet edecek insanlara vaktimiz yok. Gerçekten ilim adamı, gerçekten uzman olan herkesi burada dinlemeye hazırız.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakanım, bizim önerilerimizin tamamı, hepsi sizin dediğiniz niteliklere sahip, değerlendirilirse mutlu oluruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Tamam. Müsaade ederseniz onu değerlendirelim, ben bunların hepsinin CV'lerini çıkaracağım, bir araştırması var mı, yok mu? Yoksa burada boşuna vakit geçirecek vaktimiz de yok, havanda su dövmememiz lazım.

Bir de siz az önce dediniz ki: “Sizin de günahınız var.” Yahu, benim nasıl günahım olabilir? Ben susuz 76 şehre su götürdüm, iklim değişikliğiyle ilgili en büyük çalışmaları yaptık, gerçekten muazzam bir çalışma yaptık. Günahımız varsa onu söyleyin, hangi günahım varsa onları lütfen liste yapın, “Sizin şu şu günahlarınız vardı.” diye.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakan, aslında ben durumu ifade ettim. Siz bu dönemlerde kabinede görev yaptınız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Tamam.

MURAT BAKAN (İzmir) – Herhâlde 2 ayrı Bakanlık yaptınız diye biliyorum, yanlış hatırlamıyorsam.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Evet, Çevre ve Orman Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı, on bir yıl Bakanlık yaptım.

MURAT BAKAN (İzmir) – Çevre ve Orman Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı yaptınız. Dolayısıyla bu nehirler kirlenirken...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – DSİ'de Genel Müdürlük yaptım, İSKİ'nin Genel Müdürlüğünü yaptım.

MURAT BAKAN (İzmir) – Biliyorum, biliyorum, ben gayet iyi tanıyorum sizi, İzmir Milletvekilliği yaptınız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – İzmir'e beş ayda çok şey yaptık ama.

MURAT BAKAN (İzmir) – Beş ay, beş ay yani yaptıklarınız için teşekkür ettik. Yani demek istediğimiz şu: Herkes kendi özünü dara çekecek, eksliğimiz de var elbet, her şey mükemmel değil.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Tabii.

MURAT BAKAN (İzmir) – Biz de eksiği kendi özümüzde ararız, yanlışımız varsa deriz ki yanlış var. Burada su havzaları noktasında, nehirler noktasında, göller noktasında, sulak alanlar noktasında ciddi sıkıntılar var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Murat Bey, hepsini ele alacağız ama şimdi gündemimiz nedir? Bakın, gündemin dışına çıkıyorsunuz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Çıkıyorum, siz dediniz ya: “Günahımız nerede?” E, siz de on bir yıl görev yaptınız, bunlar bunu yaparken Bakandınız, onu söyledik yani bir şey değil, alınmayın.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Yani şu anda yaptığımız tesisler olmasa elimizi yıkayacak su yoktu.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ya, biz yapılan işleri takdir ediyoruz Sayın Bakan.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – İzmir’de Gördes Barajı’ndan şu anda ne kadar su veriliyor biliyor musunuz? Gördes’te saniyede 2 metre küp su veriliyor şu anda, günde 175 bin metre küp su veriliyor. Yani “Gördes’ten su yok.” dediniz; tamamını bizim...

Şimdi şöyle yapalım, başka söz talepleri varsa onlara da söz vereyim.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Ben de bir şey söyleyebilir miyim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Buyurun.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Biz tabii, Tarım Komisyonunda da varız, ben geçen dönem Çevre Komisyonunda da görev yaptım. Şimdi, tabii, esas komisyonla araştırma komisyonunu karıştırmamak lazım. Ben şunu teklif ediyorum, diyorum ki: Hangi partili arkadaşımız olursa olsun, biz burada geçmişte “Şu yapılmış, bu yapılmış, bu yapılmamış.” bunları konuşmak yerine bakın, burada işin başında eski Bakanımız, bu işin profesörü var, ayrıca eski Genel Müdürlük yapmış Nevzat ağabeyimiz var, çok iyi bir hava yakaladık. Bence bundan sonra “İklim değişikliğiyle ilgili -efendime söyleyeyim- işte, suların daha optimum kullanılmasıyla ilgili veyahut da su kirliliğini nasıl engelleriz, nehirlerimizi nasıl temiz tutarız, bundan sonra neler yapılmalı?” hep beraber ortak akılla burada müthiş bir rapor ortaya çıkaralım. İnanın bizden sonraki birkaç nesil bile desin ki: “Hakikaten Allah razı olsun, o zamanki büyüklerimiz güzel bir çalışma yapmışlar.” Ben böyle karşılıklı tartışmalardan, atışmalardan çok ciddi şekilde rahatsız oluyorum. Yani eğer ki yapılanları tartışmaya kalkarsak bizim 2003’ten bu tarafa yaptığımız eskilerin fersah fersah üstünde. Ne yapabiliriz? İşte, efendim, mesela Ergene’de yapılanlar var. Gediz’de ne yapılabilir, Büyük Menderes’te ne yapılabilir, Türkiye’deki nehir havzalarında ne yapılabilir? Bu havzalara su aktarmayı daha iyi nasıl yapabiliriz veyahut da geri kalan sulamaları nasıl bir an önce yapabiliriz? Ben bütün bakanlara söyledim: “Efendim, gerekirse şu anda yolları durdurun, sulamaları bitirelim.” Niye? Çünkü ihtiyaç var. Ha, bunun için farklı finansman modelleri teklifimiz varsa yapalım, diyelim ki: Sulamaları bitirmek için 150 milyar paraya ihtiyaç varsa kardeşim, bütçe imkânları da yetersizse nereden, nasıl bir kaynak bulunabilir de bu sulamalar bir an önce bitirilebilir.?” Hep beraber bunları teklif edelim. Şöyle Meclisimize de güzel bir rapor hazırlayalım, Hükümetimize de güzel bir rapor sunalım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Teşekkür ederiz.

Hasan Bey, buyurun.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, bugüne kadar yapılmış çalışmalarda benim gördüğüm kadarıyla bir bilgi eksikliği var. Yani arkadaşların büyük bir çoğunluğu bunlara da hâkim olmayabilir. Şimdi, benim bildiğim kadarıyla Türkiye’de tüm havzalar, göller kirlilik olarak çalışılmış, bitirilmiş durumda, bütün seviyeler belli. Noktasal deşarj yapan yerlerde deşarj standartları da oluşturulmuş durumda. Yayılı kaynaklardan gelenler için de iyi tarım uygulamaları, teklifleri yapılmış durumda. Şu anda Türkiye’de bu şey var. Benim önerim şu: Şimdi, iklim değişikliği ve su, şu anda ülkenin millî güvenlik problemi durumuna gelecek. Şu ana kadar yapılmış çalışmalarda eksik gedik, bunları tartışmak için burada komisyon kurulmadı. “Gelecekte ülkeyi, tarımı, içme ve kullanma suyunu, sanayide kullanılacak olan suyu nasıl kullanılabilir hâlde tutup kriz yaşamadan burayı atlatabiliriz?” komisyonu olması gerekir çünkü benim verdiğim önergeler bununla alakalıydı. Bu zamana kadar yapılmış hatalar da evet, birçok şey var. Yani Kestel Gölü DSİ tarafından kurutuldu, tarihi tam hatırlamıyorum da o zamanki şartlara göre öyle karar alınmış, yapılmış. Bugün bunları tartışmadan, konu başlıklarını belirleyip önce ülkede şu anda var olan -mesela sizin sunum çok güzeldi Sayın Bakanım- bugüne kadar ne yapılmış, neler var, neler devam ediyor? Bundan sonra mesela Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün havzalarda yaptığı çalışmalar kısaca ne, planlamaları ne? Bu planlamalarda eksikler varsa buralara katkı sağlamak babından bizim önerilerimizin olması gerekiyor. Yoksa şu anda var olan uygulamaları aynı şekilde tekrarlırsak bu şey bitmez.

Şimdi, çevre örgütlerinin hepsini davet etmeye kalksak bunda büyük sorun oluşacak. Çevre örgütlerinin hepsi suyla da uğraşmıyor. Şimdi hocam inşaat alanında su profesörü yanlış söylemiyorum değil mi?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – İnşaatçı evet.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ben ekolojik yönden çalışmalarımı yaptım, otuz senemi de sizlere harcadım. Bunların hepsini birleştirmek gerekiyor. Türkiye’nin gelecekte ne olduğunu, ne olacağını bugünden burada belirlersek yarın sıkıntılarımızın tamamı giderilmiş vaziyette olacaktır. Şimdi, mesela, su tutmaya yönelik, işte, yağmur hasadı gündemde, yer altı barajları gündemde, sulak alanlarla ilgili yapılan çalışmalar var, çölleşmeyle ilgili Türkiye’de çalışmalar var. Bizim gelecekle ilgili iklim değişikliği simülasyonlarını görmemiz lazım. Yani bize buraya gelen uzman arkadaşlar ileride iklim Türkiye’de ne değiştirecek, nerelerde sıkıntı yaşanacak... Bunları bizim görmemiz lazım, bunlara göre önlem paketleri oluşturmamız lazım. Mesela, Sayın Bakan sunumunda üç il söylediler, atık suların geri dönüşüm ve sistem entegrasyonu; Konya, Afyon, Ergene. Şimdi, bunu Türkiye’de yaygınlaştırmamız gerekiyor, atık su arıtma tesislerinin eksiksiz çalışması gerekiyor. Burada belediyelerin yapacağı işler var, kayıp kaçaklar var. Belediyelerin şebekeden ve kuyu sularından kullandığı sulama suları var, sulama sularının hepsini vahşi sulama şeklinde kullanıyor.

Mesela, peyzajla ilgili... Tarım alanlarında peyzajcılar bu işe karışamaz ama şehir merkezlerinde bitki planlamasını peyzajcıların yapması gerekiyor. Bunu yaparken de insan sağlığına zararlı olmayan bitkilerin tercih edilmesi gerekiyor. Bunu yaparken köklenme durumları alt yapıya zarar vermeyecek bitkilerin tercih edilmesi gerekiyor ve suyu en az isteyen bitkilerin tercih edilmesinin yanında karbon emilimi yüksek bitkilerin de tercih edilmesi gerekiyor; şehirlerimizden başlatmak gerekiyor. Şimdi, iklim değişikliğini, mesela Paris Anlaşması’nı imzalamamız gerekiyor. Buralarla tartışmaya başlırsak sıkıntı büyük. Neden? Bizim zaten dünya genelinde yüzde 1, biz bunu sıfırlasak iklim değişikliği yine bizi etkileyecek. Yine, bizim önlem almamız gerekiyor, yani bu Komisyonun geleceğe yönelik önlemleri ortaya koyup bunlara çözüm üretmesi gerekiyor. Onun için bunun dışında yapacağımız çalışmalarda, ihtiyaç duyulduğunda her alanda, akademisyeni, bu işin uzmanı, çalışanı, bütün herkesi çağırıp dinleyebiliriz; bu konuları da tartışmalıyım, sadece hangi alanlarda neler yapacağımızı önce

belirlememiz gerekiyor. Şu anda iyi giden yerler neresi, aksayan yerler neresi? Mesela, belediyelerin bu konuda bir yasal düzenlemeyle... İşte "Yüzde 30" dedi Sayın Bakanım birçok yerde çok yüksek mesela, İzmir'de İZSU'nun verilerine göre yüzde 40, bazı ilçelerde yüzde 50'nin üzerinde kayıp kaçak. Bunların hepsi geleceğimizi çalıyor, gelecekteki suyumuzu çalıyor. Bunlar için bizim yapmamız gereken şey: Şu anda var olan durumun belirlenmesi ve bunun üzerine eksiklikler neler, alınacak önlemler neler bunları ortaya koymamız lazım. Sıfır Atık Projesi gibi şöyle bir şey önereyim: Sıfır su kaybı projesi diyelim, suyumuzla sahip çıkalım, temel hedefimiz bu.

Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Şimdi, Eskişehir Milletvekilimiz söz talep ediyor değil mi?

Jale Hanım, buyurun efendim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok Değerli Komisyon üyeleri, şimdi burada bizim Komisyonumuzun adına baktığımız zaman aslında: Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Komisyon.

Şimdi, biz de sunumuzu dinledik ama burada her şeyden önce bizim var olan durumumuzu bir tespit etmemiz gerekir. Ben, sunumuzda dikkat ettim genelde verdiğiniz kaynaklar bile World Resources Institute tarafından verilmiş, hep yabancı kaynaklar. Tabii, bizim ülke olarak -ya ben sadece sizin iktidar döneminizi suçlayarak söylemiyorum- veri toplama konusunda büyük sıkıntılarımız var, istatistikler konusunda. Dolayısıyla, bizim her şeyden önce var olan durumumuzu saptamamız gerekiyor ama iklim krizi konuşulduğu zaman tüm dünyada iki ayağı var; biri mitigasyon (azaltım), diğeri de adaptasyon (uyum). Şimdi, bizim Komisyonumuzun daha çok sanki uyum alanında çalışacakmış gibi, zaten Türkiye'nin niyet beyanları da Türkiye'nin çalışmaları da daha çok bu yönde, uyum yönünde çünkü finans kaynakları orayı destekliyor daha çok. İşte, Yeşil Avrupa düzenine geçilmekte finans kaynakları daha çok uyum ayağında, iş alanları orada, istihdam alanları orada diye ama bizim şöyle bir sınırlabileceğimiz bir durum yok. Biraz önce Hasan Bey de söyledi, işte "Bizim dürmümüz çok az bu iklim krizinde, kişi başına sera gazı kullanımımız şu kadar az." diye. Biz işin bu yanını görmezden gelemez çünkü bir anda biz sürekli olarak fosil kullanımını, fosil yakıt kullanımını artırıyoruz ülkemizde. Bakın, ben kendi şehrimden biliyorum, 57 tane ihaleye çıkıldı, maden ihalesine, 38'i taş kömürü ve linyit kömürü konusunda. Şimdi, bu sadece salgılanan, havaya salınan metan gazı, işte karbon salınımlarını etkilemiyor, yeraltı sularını etkiliyor, kuraklığa yol açıyor. Orada işte bir termik santrallere yönelim var son dönemde, biliyoruz hepimiz. Soğutma için tonlarca su bazen bir şehrin bir aylık suyuna bedel oluyor, bir günlük kullandığı su bedeli termik santralin. Dolayısıyla, biz işin bu yönünü görmezden gelemez. Komisyon olarak bir çalışma yürüteceksek azaltım yönünde de işte çağıracağımız, dinleyeceğimiz konuşmacılarda da azaltım yönüne dönük olmasını gözetmeliyiz. Tabii ki uyum ama olduktan sonra zaten olan olmuş iklim krizi... İşte, bizim niyet beyanımızda da biliyorsunuz belli bir tondan ineceğiz aşağıya diye veriyoruz o niyet beyanını Türkiye olarak. Dolayısıyla, bunu yapmamız lazım. Mesela, biz hani çok güzel söylüyoruz, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanıyoruz bundan sonra enerji üretmek için diye ama bakın burada çok mesela birbiriyle çelişen bir durum var. Hidroelektrik enerjisi kurulu gücünü biz 32 bin megavatı oradan elde ediyoruz ve yüzde 33'ünü elde ediyoruz enerjimizin, yüzde 9'u -sizin sunumuzdan söz ediyorum- rüzgâr enerjisi, yüzde 6,9'u güneş enerjisi. Şimdi, kuraklıktan söz ediyoruz, Komisyonumuz da ona dönük ama biz enerjimizin yüzde 33'ünü hâlâ su kaynakları, hidroelektrik santrallerden sağlamaya yöneliyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Milletvekilim, hidroelektrik enerji suyu tüketmiyor, enerjisini alıyor. Kusura bakmayın...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tüketiyor demiyorum. Hayır, ben şunu demek istiyorum, tüketiyor demiyorum tam tersine kuraklık olursa biz bu santrali nasıl çalıştırıp güç elde edeceğiz. Dolayısıyla, sizin söylediğiniz anlamda kullanmadım ben cümlemi. Şunu söylemeye çalışıyorum, yarın öbür gün kuraklık oldu, biz bu termik santrallerimizi nasıl çalıştıracacağız, hidrotermik santralleri nasıl çalıştıracacağız?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, kuraklığa karşı barajı zaten onun için yapıyoruz, kuraklığa karşı tedbir, biriktirme, onun gücünden, suyun gücünden istifa etmeliyiz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Yok, ben anlıyorum sizi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kusura bakmayın, HES, suyun gücünden istifade eden, enerji üreten bir tesisdir, suyu kullanmıyor.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Evet, haklısınız, ben ona bir şey söylemiyorum. Ben suyu kullandığını söylemiyorum, kuraklık olduğunda nasıl çalıştıracacağız diyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, güneş olmazsa ne yapacaksınız, rüzgâr olmazsa?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Anladım ama şimdi bir de tüketemediğiniz enerji kaynakları var. Dolayısıyla bizim uyum yönünden çok biraz azaltım yönünde ve hani çevre yönünde de çalışması gerekiyor Komisyonumuzun ki gelecek nesillere daha sağlıklı bir doğa bırakabilelim, niyet beyanlarımızda bunu ortaya koyalım. Bakın, Avrupa “Yeşil Düzen”de yüzde 0’ı hedefleyerek artık bundan sonra ilerliyor; biz de hâlâ işte belli bir tonajdan inmeyi beyan ediyoruz. Dolayısıyla, hani azaltım yönünü göz ardı etmemeliyiz, çağıracağımız konuklarda da bakanlıklarda da...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama kusura bakmayın Avrupa her türlü sanayisini tamamlamış.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Hiç birisi onu sıfırlayamaz ki.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Hayır, şimdi bakın...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, Avrupa’da...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ben, sıfırlayalım demiyorum ama niyeti önemli bir şey bu ve iklim krizini tetikleyecek her faktörü de ona göre yani bizim bu iklim krizini Komisyonumuzun bunu da göz ardı etmemesi gerektiğini söylüyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, efendim adaptasyon şart, onun da incelenmesi gerekir. Kuraklık, tedbirler; bunlara yöneleceğiz zaten...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Kesinlikle katılıyorum. Ben, sizin sunumuzu eleştirmedim Sayın Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben, sadece sunumda, gelenler bunu Amerika’yı yeniden keşfediyor gibi şey yapmasın, yani, biz bir temel ortaya koyduk, bu bilgiler onun üzerine... Tedbirler söylensin, vaktimiz kıymetli dedim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Evet, çok iyi anlıyorum. Başkanım, ben sizin sunumuza eleştiri anlamında söylemedim, Komisyonun bundan sonra çizeceği yolun yol gösterici olması anlamında.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Milletvekilim, tenkit et, ben tenkitten hoşlanırım.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ben sadece örneği buradan verdim, dolayısıyla diğer yönünü de göz ardı etmeyelim Komisyon olarak. Onu söylemeye çalışıyorum, eleştiri değil bu.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hayır, memnuniyetle; tabii onu mutlaka... Yani, adaptasyon konusu, uyum bizim için çok önemli; ben de aynen sizin görüşünüze iştirak ediyorum. Gelenler bunu uyumla ilgili çalışmalarda bize sunsunlar.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tabii, azaltımla uyumu birlikte...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Murat Bey'in dediği şeylere... Kurumların hakikaten çağrılması lazım bütün kurumların, onlar var zaten. Müsaade ederseniz, -2'nci maddedeyiz- haftada hangi saatlerde çalışalım onu tespit edelim önce, ondan sonra bu konudaki düşüncelerimizi söyleyeceğim. Zaten, bütün bakanlıklar var yani, DSİ başlı başına var. Yani, onları ben size okuyayım, ilaveler zaten verildi, onları da dikkate alacağız, diğer ilaveler gelirse dikkate alacağız. Benim dediğim şu: Bu konuda ihtisas sahibi olsun. Yani, burada bizim vaktimizi almak için işi bilmeyen adam gelmesin diyorum. Tamam, benim istediğim, sadece, bilim adamı gelsin buraya, araştırmacı gelsin ama kim gelirse gelsin, hangi görüşten olursa olsun saygımız var çünkü bilim adamının zaten politik görüşü olmaz yani.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tabii ki.

Zaten, Sayın Başkanım, arkadaşlarımız bu Komisyona girme isteğinde bulunduğuna göre, zaten temel bazda bilgilere sahip burada herkes.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Saati bir netleştirelim de sizlere söz vereyim isterseniz.

Sayın Vekilim, buyurun.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; öyle zannediyorum ki bu Komisyon, belki 27'nci Dönemde, Türkiye'mizin en önemli sorunlarından biri olan küresel iklim değişikliklerinin ülkemizin tarımını, su ihtiyacını, iklimini en olumsuz etkileyeceği bir sürece de girdiğimize işaret ediyor. Bu çalışmanın da hayırlı olacağını düşünüyorum, sizin de özellikle Başkanlığımızda.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İnşallah, sizlerin de görüşü çok önemli.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sizin de Başkanlığınızda hayırlı bir iş başaracağımıza inanıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İnşallah.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Burada her türlü siyasal mülahazaların dışında teknik bir çalışma olmasını ümit ediyorum. Burada birlikte karar verirse eğer, çok değerli teorisyenler, özellikle üniversitelerden bilim insanları var; bir de pratikte olan insanlar var, bu konuda da dikkatli seçim yaparak onları dinlememizin çok uygun olacağını düşünüyorum.

Bir de ülkeyi bir bütün hâlinde, özellikle su kaynakları açısından ele almak gerekiyor. Göreceli olarak su kaynakları, su imkânı çok dar olan bölgeler olduğu gibi, nispi olarak daha zengin bölgeler de var. Tıpkı enerjide olduğu gibi, bir enterkonnektif sistemle debi ayarlaması yapmak suretiyle akarsularımızın dengelenmesi, dolayısıyla enerji ve havzaların temizliğinin de sağlanabileceğini ben özellikle ifade etmek istiyorum. Mesela Yeşilirmak kaynağından yararlanmak mümkün, Fırat'ın Karasu, Murat kolundan yararlanmak mümkün. Bu şekilde bütüncül bir su bağlantısı kurmak mümkün olur diye düşünüyorum.

Ara verdiğimizde de arkadaşlarla konuştuk, özellikle bu... Ben Mersin Milletvekili olduğum için bölgeyi de çok iyi biliyorum, oradaki su sistemi, yer altı suyu sistemi çok farklı çalışıyor. Şimdi, bu, Mavi Tünel, Konya Ovası'nı sulayacak olan Mavi Tünel, Göksu Vadisi'ni ne ölçüde olumlu ya da olumsuz etkileyecek? Bunun herhangi bir bilimsel verisi var mı? Ben özellikle bunu hatırlatmak isterim.

Bir de Alaköprü Barajı'ndan Kıbrıs'a giden, bahsetmiş olduğunuz suyla ilgili yine, o bölgede yer altı sularının yapısı hakkında ne gibi olumlu ya da olumsuz etkisi olabilir? Bu konuda araştırmalar yapılmış mıdır? Onları hatırlatıyorum.

Benim de teklifim olacak size Sayın Başkanım.

Çok teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onu da alalım.

Teşekkür ederiz.

Başka söz isteyen?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ben istiyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun Sayın Vekilim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle, sunumunuz için teşekkür ederiz.

Biraz evvel sayın vekilin belirttiği gibi, esasında, bu konuda devletin kurumlarının yapmış olduğu ciddi çalışmalar var; ben de birçoğunu okudum. İşte, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün Türkiye'deki 25 havzada ayrı ayrı hazırlamış olduğu raporlar var ve bir nihai raporu var, özet raporu var. Orada çeşitli senaryolardan bahsediliyor. İşte, buna benzer, devletin birçok kurumunun hazırladığı raporlar var ama bu raporlara rağmen biz bugün burada iklim krizinden bahsediyoruz ve su krizinden bahsediyoruz, demek ki bir şeylerde eksiklik var.

Daha da enteresanı, bu konuda daha önce Meclisin yapmış olduğu 2 tane çalışma da var. Yani yakın zamanda, çok da uzak zamanda değil; bildiğim kadarıyla 23'üncü Dönemde yapılmış bir çalışma var, zannedersen bir de 20'nci Dönemde yapılmış olan 2 tane çalışma var. Meclis tutanaklarında, kayıtlarda var bu ve biz bugün gene benzer bir konu -herkesin de mutabık olduğu üzere, önümüzdeki en büyük sorunlardan bir tanesi olacak bu sorun- bunun hakkında oturduk, gene bir Meclis araştırması komisyonu kurduk.

Benim Meclisteki diğer arkadaşlarımızdan ve Sayın Bakanımızdan isteğim şu: Yani bundan önceki raporlar gibi Meclis tutanaklarında, Meclis kayıtlarında kalsın. Bu çalışma sonrasında bu sorunu gidermeye yönelik -yasama organı biziz- bununla ilgili adımlar atalım. Çünkü ben çiftçiyim, bilim insanı değilim ama bunu en yakından yaşayan insanlardan bir tanesiyim, diğer çiftçi arkadaşlarımız gibi, özellikle su konusunda.

Bir de Sayın Bakanım, sizden bir ricam var: Bazı televizyon programları var, yemek programları. “3 tane domates lazım, 4 tane patates lazım, patlıcan lazım; bunları soyacağız, böleceğiz. Hop, biz hazırladık, koyduk, bölünmüşleri burada. Bunları, işte, 200 derece fırında birleştireceğiz, katacağız, yapacağız; bak, hazırı burada.” Yani bu tarz bir çalışma olmazsa seviniriz. Burada her siyasi partiden, her görüşten insan var; bu siyasi partilerdeki saygıdeğer milletvekillerimizin ve grupların önerileri göz önünde bulundurulursa sevinirim. Yani bizim Sayın Murat Bey bir önerge verdi; bu önerge de bir çalışma ürünüdür yani milletvekilleri bir araya gelmişler, bir emek vermişler ve bu Komisyona katkı vermek için bir önerge vermişler. Bu önergede teklif edilen bilim insanlarını ve kurumları inceleyeceksiniz mutlaka, onlardan da katılırsa...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, memnuniyetle.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – ...önergelerimiz de dikkate alınırsa -ki olması gereken bu- biz seviniriz, daha hayırlı olacağına inanıyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İnşallah, hayırlı olsun.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Başkanım, ben de sadece kısacık bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun efendim.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Teşekkürler.

Herkesi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, tekrara düşmemek kaydıyla, 4’üncü gündem maddesi ama en azından, görüşünün alınması için çağrılacak gerek kurumlar gerekse de bilim insanlarının listesini şu aşamada sunmanız daha uygun olur diye düşünüyoruz. Hani, biz de listemizi sunacağız, en azından şimdiden bunu takdim edeyim.

Teşekkürler.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, hayhay.

Buyurun.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Öncelikle, sunumunuz için ben de teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Şimdi, “iklim krizi” diyoruz, “iklim değişikliği” diyoruz ama tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de artık bir iklim krizine şahit oluyoruz ve bütün uzmanlara, aynı zamanda da ulusal dereceleri yüksek olan tüm organlara baktığımızda 2030’dan sonra da Türkiye’de ciddi anlamda bir kuraklık tehlikesinin ve su krizinin de geleceğini görmekteyiz. Evet, bugüne kadar yapılanlar bir nebze çare oldu ama bundan sonra yapılacak olanları da işte burada, hep beraber, değişik, farklı siyasi görüşten arkadaşlarla oturup, gerçekten ileriye dönük olarak, hiçbir siyasi durumu ortaya koymadan, çocuklarımız için, hatta doğmamış torunlarımız için bir şeyler yapmak zorundayız. Az önce diğer arkadaşlar da bahsetti, zaten biz Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak buna hazırız. Sevgili arkadaşımız da biliyor, Çevre Komisyonunda oy birliğiyle -bakın “oy çokluğuyla” demiyorum- almış olduğumuz kararlar da Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun bu konudaki niyetini de göstermektedir Sayın Bakanım.

Şunlara biraz dikkat çekmek istiyorum: Az önce bir önerge verdik, biraz tartışma oldu ama bu vermiş olduğumuz önergelerin en azından isimler bazında, peşin fikirli olmadan, niyet okunmadan değerlendirilmesini bir defa istiyoruz; bunu söyleyeyim Sayın Bakanım çünkü orada, verdiğimiz isimlerde saha çalışmalarını her konuda yerine getiren akademisyenler var, hatta bunlarla da hafta sonu bizim görüşmelerimiz oldu. Bunlar, yine, İzmir’de ve diğer yerlerde de belediye başkanlarımıza ve isteyen herkese de birtakım sempozyumlar da düzenledi ve onları da gördük.

Aynı zamanda, Ergene konusu gündeme geldiğinde, sizin sunumuzda biraz hızlı geçtik Sayın Bakanım. Tabii ki Trakya’da, baktığımızda, birçok belediyenin şu an Devlet Su İşleri tarafından kimisi beş yıl, kimisi altı yıl, kimisi yedi yıl önce yapılmış olan sıvı atık tesisleri var; bunları görüyoruz. Orada da belediyelerin kullanmama olayı yok, belediyeler zaten kullanıyor ama oradaki sıkıntı, maalesef büyük şirketlerin, özellikle Trakya’nın göbeğindeki büyük şirketlerin, büyük firmaların Ergene’ye yakınlığıyla ilgili fabrikalarında atık tesisi olmasına rağmen kullanılmamalarından kaynaklanan birtakım sıkıntıları yaşıyoruz. Bizim, öncelikle buna benzer tedbirleri daha iyi almamız gerektiğini ben düşünüyorum.

Artı, yine, iklim krizi diyoruz; bu iklim krizi kendi kendine çıkmıyor arkadaşlar. Yani bu gökten zembille de inmiyor, insanlığın yapmış olduğu hatalardan kaynaklanan durumlar bunlar ve buna bakarken yine burada eş güdümlü özellikle çevre ve şehircilikle gitmemiz gerektiğini düşünüyorum. Niye? Baktığımızda, Karadeniz’de, İç Anadolu’da, Trakya’da, Ergene’nin olduğu kısımlarda, Istranca Dağları’nda, tamamında madenlere hatta, “ÇED’e gerek yoktur” diye verilen raporlarla birtakım

su havzalarının dinamit patlatma yönetimiyle yok olması sağlanıyor. E, öbür taraftan baktığımızda, kesilen ağaçlarla da yağmurun aşağıya düşmesi engelleniyor. Bunlarla paralel olarak buradaki durumu getirirsek ben daha iyi olacağı kanısındayım.

Sizlerle paylaşmak istediklerim bunlardı. Ben, bir kez daha sunumunuz için teşekkür ediyorum. İnşallah, sizlerle beraber daha uyumlu olacağız, o uyumu da göstereceğiz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ediyorum. Güzel bir çalışma yaparız inşallah.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Sağ olun, Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, Murat Bey, tekrar söz mü istiyorsunuz?

MURAT BAKAN (İzmir) – Evet, evet; tekrar tekrar isteyeceğiz Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hayır, o bakımdan değil de çalışma saatlerini...

MURAT BAKAN (İzmir) – İsterseniz çalışma saatlerini belirleyelim, sonra şey yapalım, acelemiz yok.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – 2'nci maddeyi belirleyelim de ondan sonra diğerine geçelim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Tamam, olur.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, efendim, 2'nci madde Komisyon çalışma takviminin görüşülmesi.

Şimdi, ben, buradan şöyle bir hususu arz etmek istiyorum: Efendim, özellikle kurumlarda genelde bu işte çalışmış Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Daire Başkanı olmuş olan, aşağı yukarı belli bir grubu proje raporu yazım ekibi olarak teklif ettik. Arkadaşlarımızın bir kısmı da burada, bunların çoğu daha önce Genel Müdürlük, Genel Müdür Yardımcılığı, Daire Başkanlığı, Bölge Müdürlüğü yapmış olan çok kıymetli arkadaşlar. Burada, bu arkadaşlara bir yer de ayarladık; sürekli çalışma yapacaklar, burayı takip edecekler; onlar kendi aralarında... Doçent Doktor Bülent Bey var, bu konuda grubun koordinasyonunu sağlayacak. İsterseniz grubun isimlerini de size dağıtabiliriz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Arkadaşları tanırsak, beraber çalışacağız. Arkadaşlarımız bir kendilerini...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İsterseniz şöyle yapalım: Bir liste yapalım, bir dahaki toplantıda isterseniz...

MURAT BAKAN (İzmir) – Bir dahaki toplantıda tanıtırlarsa kendilerini, biz de hem yüzünü götürürüz arkadaşlarımızın.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İsterseniz listeyi dağıtalım. Burada olan arkadaşlar da isterseniz... Bülent Bey, siz kendinizden başlayarak bir tanıtın.

MURAT BAKAN (İzmir) – Tanıyalım arkadaşlarımızı; birlikte mesai yapacağız.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Değerli Vekilim, hemşhrim, arkadaşlar raporu yazarken gerçekten süzerek hazırlayacaklar, onu demek istiyor. Bilgi var, belli bilgi seviyesi üzerine sizin bilgilerinizi ilave edecek.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Söz alabilir miyim Başkanım?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tabii, arkadaşlarımızı tanımaktan çok mutlu olduk, birlikte çalışacağız Komisyonda. Eminim, her biri kendi alanında çok değerli arkadaşlarımız ve Komisyonumuza çok katkı sunacaklarından da hiçbir şüphem yok ancak baktığımız zaman, hepsi Tarım ve Orman Bakanlığı kökenli ve Devlet Su İşleri gibi, yani su konusunda çok ağırlıklı; oysa ki bu konunun -daha önce de dile getirmeye çalıştık- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ayağı var, arazi kullanımları, planlar, projeler, ormanlar -sadece orman değil tabii- yapı stokları ayağı var, enerji verimliliği, kullanımı yani hepsi bir bütün. Ayrıca, sanayi...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, listeye bir bakarsanız, liste geldi.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Baktım, Sayın Başkanım. Yani mutlaka diğer bakanlıklar... Hatta Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, keşke birer arkadaşımız da...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, bu arkadaşlar rapor yazmada ihtisas sahibi olan arkadaşlar; bunları dinleyeceğiz, kusura bakmayın. Bunlar sadece raporun yazımına yardımcı olacak.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Anlıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kaldı ki onlar içinde Çevre ve Orman Bakanlığım döneminde çalışan, o konularda bizzat projeler yürüten, rapor hazırlayan arkadaşlar var. Bakın, şu anda, oradaki bir arkadaş da izah etsin. Bunlar aynı zamanda çevre kökenli, su kökenli, iklim değişikliği...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ben anlıyorum da başka bakanlıklardan da almış olsaydık, raporumuzun çeşitliği ve bilgi birikimi açısından.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, sizin bilginiz varsa... Bakın, ben Orman Bakanlığından Mehmet Emin Birpınar'ı aradım, biz sizden de burada rapor yazmaya yardımcı olacak arkadaşlar istiyoruz dedik. “Ya, bizde hiç kalmadı, sadece bir iki eleman var, biz zaten gelince size bilgi vereceğiz.” dedi. Arkadaşlar da zaten daha önce Orman Bakanlığı döneminde çalışan arkadaşlardan.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Benim arkadaşlarımızın olmasına hiçbir itirazım yok, memnuniyet duyuyorum; sadece çeşitlendirseydik dedim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kaldı ki Enerji Bakanlığıyla çalışan arkadaşlar burada.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Mesela Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, efendim, müsaade ederseniz, bu bir teklif. Sizin teklifiniz varsa bu raporu hazırlayacak gruba onu da ilave edelim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ben özel bir kişi ya da kimlik üzerinden gitmek istemiyorum. Bakanlık temsiliyeti anlamında, örneğin belki bir Hava Yönetimi Dairesinden biri olabilirdi gibi. Bilmiyorum, bu çünkü ilgilendirecek tamamını.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, efendim, Sayın Milletvekilim, bunlar, bu arkadaşlar rapor yazımına yardım edecek arkadaşlar. O bakanlıklardan ben isterseniz söyleyeyim, her bakanlıktan işin uzmanlarını buraya çağıracağız, hepsini dinleyeceğiz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – O ayrı, anlıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müsaade ederseniz...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ama siz de ne olur Başkanım, her söylediğimizi böyle eleştiri olarak almayın, biz yapıcı eleştiri yapmaya çalışıyoruz yani raporumuz güzel çıksın.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğru, haklısınız.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Bakanım, şöyle bir durum var: Şimdi, iklim değişikliğini biz tüm yönleriyle mi alacağız?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – İşte, ben başta onu söyledim, ilk onu söyledim, yol haritamız olması lazım.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, iklim değişikliğini biz tüm yönleriyle alacak mıyız yani turizm, işte, enerji, diğer alanlardan mesela göç, bunların hepsini ayrı ayrı inceleyecek miyiz? Bunun içerisinde su ve sulak alanları da ayrı mı inceleyeceğiz kuraklıkla beraber? Şimdi, bu biraz karmaşık bir konu. Onun için bunu bir sıralamaya koyarsak yani bununla ilgili mesela iklim değişikliğini çevre açısından, iklim değişikliğini su açısından, iklim değişikliğini enerji, turizm, göç vesaire... Bu şekilde bir planlama yapmamız lazım, yoksa karışacak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, efendim, daha o kısma gelmedik, ben ona geçeceğim. Şu anda, bakın, evvela çalışma saatlerini konuşuyoruz. Bakın, evvela Komisyonun adını okuyalım: Bir: “Küresel iklim değişikliğinin etkilerinin en aza indirilmesi.”

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tamam, azaltım giriyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Azaltım ve adaptasyon da var.

“İki: Kuraklıkla mücadele ve su kaynaklarının verimli kullanılması.” Yani burada ne yapacağımızı Meclis belirlemiş. Biz burada turizme de girersek işin içinden çıkamayız.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ama “İklim değişikliklerinin etkilerinin en aza indirilmesi” dediği zaman bütün alanları kaplıyor Sayın Bakanım.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Bunların hepsini raporda yazacağız.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yazacak mıyız, ben de onu diyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bakın, müsaade ederseniz, efendim, bütün bakanlıkları çağırıyoruz, az önce Murat Bey söyledi. Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Sanayi ve Teknoloji, Sağlık Bakanlığı; bütün bakanlıkları, hepsini dinleyeceğiz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Süre yetmez Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama tamam da çalışacağız.

Şimdi, efendim, burada herkesi çağırırken bu işi bilenleri çağıracağız. Mesela diyelim ki Çevre ve Şehircilik Bakanlığında iklim değişikliğiyle ilgili arkadaş belli, bütün bu çalışmaları yapmış; Mehmet Emin Birpınar, onu çağıracağız. Üniversitelerden belli, bunları kimin çalıştığı belli. Biz Amerika’yı yeniden keşfetmeyelim. Yani Çevre ve Şehircilik Bakanlığında “iklim değişikliği” deyince kim çalışıyor? Yurt dışındaki bütün toplantılara giden Mehmet Emin Birpınar.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – İklim Değişikliği Başmüzakerecisi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani biz onları dinleyeceğiz. Sağlık Bakanlığından sağlıkla ilgili kısım, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında bu işin uzmanları var; bunları tespit ettik, uygun görürseniz bunları dinleyelim, dinledikçe zaten açılacak. Ben bunu kafamda şekillendirdim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – O şekillendirdiğinizi biz de öğrenirsek daha iyi olacak Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, müsaade ederseniz, bugünü toparlayalım, ben o fasla gelince size izah edeyim, ondan sonra varsa ilave katkılarınızı söyleyin.

Şimdi Komisyonun çalışma takvimini görüşüyoruz, önce bunu bitirelim. Ondan sonra ben bilgi vereyim, eksik varsa siz bunu tamamlayın.

Şimdi, ne diyorsunuz, hangi günler çalışalım önümüzdeki hafta?

MURAT BAKAN (İzmir) – Salı, çarşamba; iki gün çalışalım gruplar bittikten sonra; salı, çarşamba, 15.00 diyelim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, o zaman önümüzdeki hafta salı, çarşamba günleri 14.59’da başlıyoruz.

Oylarımıza sunuyorum; oy birliğiyle kabul edildi.

Şimdi, gelelim Komisyonda görevlendirilecek uzmanların belirlenmesine. Herhâlde bu konuda arkadaşları şey yaptık, sizin tekliflerinize ben de katılıyorum, ben de aynı şeyi düşündüm. Bu ekibe ayrıca uygun görürseniz diğer bakanlıklardan da arkadaşlar alalım. Tarım ve Orman Bakanlığından geldi, Devlet Su İşlerinden var, kurumların hepsinden var.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Çevre ve Şehircilikten, Enerji ve Tabii Kaynaklardan, Sanayi ve Olabiliyorsa Millî Eğitimden de olsun çünkü biz “gelecek nesillere” diyoruz, önerileri de onlar taşıyacak, anlatacak, dersler konulacak belki.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bilemiyorum ama Millî Eğitimin faydası olmaz yani buraya gelip kalabalık yapacak.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Olur Sayın Bakanım, millî eğitim en önemli şey.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Bakanım, ben de aynı fikirdeyim. Millî Eğitimi de eğitim yönünden alsınlar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, yazalım.

Tekrar ediyoruz: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, bir de Millî Eğitim Bakanlığı.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Dışişleri Bakanlığı da olabilir yani.

MURAT BAKAN (İzmir) – Dışişleri Bakanlığından da müzakerelere katılan, mutlaka bu işleri takip edenler vardır.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Mehmet Emin Bey zaten Çevre ve Şehircilikten İklim Başmüzakerecisi.

MURAT BAKAN (İzmir) – Çevre ve Şehircilikten de Dışişleri Bakanlığından da gidiyordur temsilci o işlere.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Dışişleri Bakanlığı var, mesaj alındı, teşekkür ediyorum. TÜİK’i çağıracağız, dinleyeceğiz.

Bir de efendim, Komisyonda dinlenmek üzere davet edilecek kişi ve kurumların tespiti var. Efendim, müsaadenizle bu konuda hangi kurumları çağıracağımızı sizlerin teklifleri varsa onları da ilave ederiz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakanım, biz şimdi teklifleri verdik, siz de çalışın.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, ben sadece kurumları söyleyeyim uygun görürseniz. Tarım ve Orman Bakanlığından Bakan Yardımcısı Akif Özkaldı, DSİ Genel Müdürü, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, Türkiye Su Enstitüsü, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Su ve Toprak Yönetimi Daire Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetim Politikaları Kurulundan, ayrıca üniversitelerden taleplerimiz var; Teknik Üniversite, İzzet Baysal, Konya Teknik Üniversitesi, bunlardan. Üniversiteleri sayacağım. İklim değişiklikleriyle ilgili okuyorum: Çevre ve Şehircilik Bakanlığında Mehmet Emin Birpınar var. Orada, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İklim Değişikliği ve Uyum Daire Başkanı, Çevre

ve Şehircilik Bakanlığı Sıfır Atık ve Atık İşleme Daire Başkanı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Hava Yönetimi Daire Başkanı, Meteoroloji Genel Müdürü, Teknik Üniversiteden iklim değişikliğiyle ilgili olanlar, Boğaziçi Üniversitesinden İklim Değişikliği ve Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezinden arkadaşlar –mesela Murat Türkeş demiştiniz- gene Boğaziçi Üniversitesinden iklim değişiklikleriyle ilgili çalışan Levent Kurnaz var.

MURAT BAKAN (İzmir) – O da ortak önerdiğimiziz...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Var hepsi.

Boğaziçi Üniversitesinden Gürkan Kumbaroğlu var. Ankara Üniversitesinden arkadaşları çağırıyoruz, isterseniz isimlerini okuyayım; bunları da toparlayacağız. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İzzet Baysal Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Işık Üniversitesi, Medipol Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi; hatta bir hanım var, Elif Çolakoğlu, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde iklimle ilgili çalışıyor ve Türkiye İklim Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi'nde çalışan Nuran Talu... Bunların hepsini çağırıyoruz. Ayrıca, genel müdürlüklerden tabii ki, karbondioksit yutak alanlarla ilgili, Orman Genel Müdürü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürü, burada çalışan Çukurova Üniversitesi Orman Fakültesi, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, Orman Mühendisleri Odası Başkanı. Kurumları okuyorum...

MURAT BAKAN (İzmir) – Çevre mühendisleri var mı? Çevre Mühendisleri Odası, Ziraat Mühendisleri Odası.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Var, var. Okuyorum efendim: Dışişleri Bakanlığından bu işle ilgili Bakan Yardımcısı, Sağlık Bakanlığından Bakan Yardımcısı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından Bakan Yardımcısı Çetin Ali Dönmez, Ticaret Bakan Yardımcısı Gonca Yılmaz Batur –bu işle ilgilenen- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığında Bakan Yardımcısı Selim Dursun, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı Hamza Taşdelen, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanı Profesör Sait Erdal Dinçer, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı, TUSİAD Başkanı. Orada bir arkadaş çalışıyormuş, Simon Kaslowski, bu işle ilgilenen.

MURAT BAKAN (İzmir) – Başkanı zaten.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – MÜSİAD Başkanı Abdurrahman Kaan, TEMA Başkanı Deniz Ataç, Doğa Araştırmaları Derneği, Doğal Hayatı Koruma Derneği, İklim Değişikliği Politika ve Araştırma Derneği, Su Barışı kitabının yazarı, Avrupa İklim Eylem Ağı Türkiye İklim ve Enerji Politikaları Koordinatörü, Yeşil Düşünce Derneği Genel Koordinatörü vesaire... Bunların hepsini çağırıyoruz. Bir de sizin dediklerinizin bir kısmı zaten burada var.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Olmayanlar ilave edilecek.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ayrıca onların da bir kısmını uygun görürseniz şöyle yapalım: Sivil toplum kuruluşlarından çok var. Bunlardan belli başlı sivil toplum kuruluşlarını çağıralım çünkü iklim değişikliğiyle veya suyla ilgili olanları, adaptasyon çalışmasıyla çalışma yapanları çağıralım, onları dinleyelim. Ben bunların da hepsinin CV'lerini çıkaracağım, hakikaten bu konuda çalışmışsa zaten çalışan herkesi çağıracağız. Birinci teklifim bu.

İkinci teklifim de şu efendim: Bazı arkadaşlar İstanbul'da, İzmir'de, Adana'da, Erzurum'da vesaire... Onlarla ilgili görüntülü görüş alalım mı? Bir.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Çok iyi olur.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İkincisi; önümüzdeki hafta önce kurumları mı dinleyelim? Yoksa benim teklifim şu: Önce kurumları dinleyelim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bakanlıkları...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bakanlıkları...

Bakanlıklardan mesela, önümüzdeki hafta iklim değişikliğiyle ilgili müzakereci olan Mehmet Emin Birpınar ve bu işle, iklim değişikliğiyle ilgili o birimdeki arkadaşları dinleyelim uygun görürseniz. Haftaya onu çağıralım. Ondan sonra kurumları sırayla dinleyelim, bütün kurumları ve kuruluşları -DSİ gibi- daha sonra üniversiteleri, daha sivil toplum kuruluşlarını dinleyelim diye teklif ediyorum: Uygun mu efendim?

MURAT BAKAN (İzmir) – Uygun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Uygun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ve herkesi dinleyelim, mümkün olduğu kadar ama burada dinlerken bu konuda araştırma yapmış olsun, eseri olmuş olsun, bize bir katkı sağlayacaklar olsun diye düşünüyorum ama düşüncesi ne olursa olsun bizi ilgilendirmez.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sayın Başkanım, bir önerim daha var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Siyasi konu gündeme getirmesin, sadece burada ilmi konuşma yapsın.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Sayın Başkan, söz alabilir miyim?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Başkanım, bir önerim daha var, hızlıca söyleyebilir miyim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bir dakika, Sayın Başkan Yardımcım söz istememişti. Ona da bir söz vereyim.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Sayın Başkanım, değerli üye arkadaşlar; hepinize saygılar sunuyorum.

Çok önemli bir Komisyonda görev yapıyoruz, arkadaşlarımız da belirtti, daha çocuklarımızı da ilgilendiren, hatta onlardan sonra gelen nesilleri de ilgilendirecek bir konuda çalışıyoruz.

Bu, haftanın iki günü, belli saatlerde arada bir Meclise gidip gelmekle konsantre de sağlanmaz ve verim de sağlanmayacağını düşünüyorum, dolayısıyla bu çalışma Meclisin çalışmadığı saatlerde de yapılabilir diye düşünüyorum. Teklif ediyorum. Yani pazartesi, cuma olabilir ve uzun süreli çalışma veya da daha erken saatlerde başlamak gibi planlama yapılırsa çok insanı dinleyebiliriz yoksa bu üç ayda falan bu kadar insanı bu kısa sürede dinlememiz mümkün değil. Çalışmanın bu şekilde yapılmasının faydalı olacağını düşünüyorum, bu şekilde teklif ediyorum.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, önümüzdeki haftayı oylamıştık. Önümüzdeki hafta bu teklifi tekrar görüşmeye açalım.

Ben, uygun görürseniz, önümüzdeki haftaya Mehmet Emin Birpınar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığında müzakereci arkadaş, bir de onun yardımcısı Mehralı Ecer var, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesinden Orhan Solak var, gene Çevre ve Şehircilik Bakanlığından Sadiye Bilgiç Karabulut ve Nazan Akyürek; onları dinleyelim, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının böylece ilgili bütün birimleri dinlenmiş olur.

Bir de Meteorolojiden de dinleyelim mi? Çünkü onlar da çalışma yaptı. Aynı anda, arka arkaya.

MURAT BAKAN (İzmir) – Olabilir tabii, vaktimiz var. Önümüzdeki hafta iki gün çalışacağız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam o zaman, uygun görürseniz, Meteoroloji Genel Müdürü Volkan Mutlu Coşkun, Meteoroloji Genel Müdürlüğünden Barış Önal; bu iki arkadaşı da aynı gün dinleyelim.

Dolayısıyla önümüzdeki hafta bu iki grubu dinliyoruz. Uygun mu?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Başkanım, gelecekle ilgili simülasyonları varsa onları da bize...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, onları talimat vereceğiz. Bunları da hatta bizim sunumu göndereceğiz yeniden bunun üzerine inşa edilsin ilave bilgiler.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yani gelecekle ilgili...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben, onlara, geleceklere talimat vereceğim, ona göre hazırlık yapınlar.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Gelecekle ilgili iklim simülasyonları ellerinde varsa...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, tabii. Bütün simülasyonlar falan var, bunu Mehmet Emin Bey, bir plan... Hatta şu anda çalışma devam ediyor...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Meteorolojiyi diyorum.

MURAT BAKAN (İzmir) – Meteoroloji.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Meteorolojiyi şey yaptık ya.

MURAT BAKAN (İzmir) – Geleceğe ilişkin simülasyon...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Mehmet Emin Birpınar'ın anlatacakları ayrı Sayın Bakanım, bu Meteoroloji Genel Müdürlüğü...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, Hasan Bey, Meteoroloji de gelecek, Meteoroloji Genel Müdürü onu da sunacak.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Bakanım, iletişim şeyi var.

Ben diyorum ki: Öyle bir simülasyon yoksa sunumlarında, öyle bir simülasyon ilave etsinler de bize göstersizler de ona göre...

MURAT BAKAN (İzmir) – Önümüzdeki 10 yıla, 20 yıla ilişkin yağış simülasyonu mesela.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii göstersizler. Hay hay, memnuniyetle. Anladım.

Uygun mudur? İsterseniz bunları salı günü dinleyebiliriz, çarşamba günü başkasını çağıralım.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Olur, daha iyi olur.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Biterse olur.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Sayıyı çoğaltalım Sayın Bakanım, yetişmezse haftaya tekrar davet edebiliriz ama vaktimiz kalırsa verimli kullanmış oluruz.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Ya, yirmişer dakika konuşsalar Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yeter zaten.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yirmişer dakika yetmez Mehmet Emin Birpınar'a mesela.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, bir tek Mehmet Emin Birpınar uzun konuşur, kırk beş dakika konuşur -ben biliyorum, talebem- ama diğerleri on beş-yirmi dakikada bitirir.

Ben o zaman Meteorolojiden, başka arkadaşlar varsa onları da çağırayım isterseniz.

Arzu ederseniz, iklim değişikliğiyle ilgili başka bir ekibi de, hepimizin listesinde olan ekibi de çağırabilirim, oldu mu efendim?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Siz, bize önceden gönderirsiniz zaten.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Gönderirim.

Size bilgi vereceğim. Bugün, yarın ben bir çalışma yapayım ama şeyi tamam. Arkadaşlara hemen talimat verelim, hazırlık yapsın.

Meteoroloji de gelecekte Hasan Bey'in dediği hususu kendilerine bildireceğim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sayın Başkanım, size zahmet ben de bir söz alabilir miyim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Önce Murat Bey istedi, Murat Bey'i aşmayalım.

Murat Bey, buyurun efendim.

MURAT BAKAN (İzmir) – “Ladies first” yani önce...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – “Lady first” tabii, “First ladies” tabii. Peki, centilmen arkadaşımız. Buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Teşekkür ediyorum arkadaşına da.

Ben bir cümle söyleyeceğim, şöyle: Nevzat Bey de söyledi, diğer arkadaşlarımız da dile getirdi, sonuçta, bu Komisyonun yapacağı çalışmaların sonunda, gelecek nesillerimiz için bir artı değer yaratacağına inanıyorum. Dolayısıyla, ben bütün konuşmacılar bittikten sonra dinlenmesini özellikle -hani bilmiyorum katılırsınız katılmazsınız ama- istediğim bir grup var ki -biliyorsunuz- Türkiye’de Greta Thunberg’in cuma günü iklim grevi için direnen gençler var. Biz madem bunları onlar için yapıyoruz; en sonunda, onların da beklentilerini, geleceğe bakışlarını öğrenmek açısından en son, belki Komisyon çalışmalarımızın bitiminde böyle bir genç grubumuzu da dinlemek isterim çünkü gerçekten bizim umut bağlayacağımız gençlerimiz olacak onlar. Dolayısıyla, bitimde belki o gençlerimizi de dinleyip Komisyon raporumuzun bir yerinde onlara da yer verebiliriz diye düşünüyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, onlara bir bakalım; nedir, ne değildir?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tamam, sonunda yani bütün her şey bittikten sonra.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çalışmaları provoke edecek grup olmasın da yani.

MURAT BAKAN (İzmir) – Genç, küçük çocuklar var yani.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Yok, yok. Bunlar küçük, 10-11 yaşında gençler.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun Murat Bey.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Komisyon çalışmaları yavaş yavaş bir rayına oturuyor diye düşünüyorum.

Ben şunu söylemek istiyorum: Bir değerli milletvekili arkadaşımınla bir polemik yaşadık. Demokrasi, sadece iktidarın olduğu yerde olmaz; muhalefet varsa demokrasi var, muhalefet bir şey söylese... Yani burada bu işle ilgili olarak biz hepimiz, hep beraber bir şey yaparsak, birbirimizi dinlersek, birbirimizin önerilerini dikkate alırsak buradan sağlıklı bir sonuç çıkar. Kaliteli yasamanın yapılacağı yer komisyon çalışması. Dolayısıyla, biz Komisyon çalışmasında her şeyi söyleyeceğiz, her şeyi tartışacağız, konuşacağız; buradan çıkan netice memleketimiz için, ülkemiz için, vatanımız için hayırlı bir netice olacak; öyle olursa hayırlı olur ama eğer işin başında, daha ilk günden konuşurken birbirimizin sözünü kesersek, birbirimize tahammül etmezsek oradan sağlıklı bir çalışma çıkmaz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Murat Bey, en çok konuşan sizsiniz; size söz veriyoruz, istediğiniz kadar konuşun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Tabii, konuşacağım Sayın Başkan zaten.

Dolayısıyla, ilk düğmeyi doğru iliklemek lazım. Bu, davet edilecek konularla ilgili olarak da arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili arkadaşlarım, Komisyon üyeleri beni sözcü olarak seçtiler. Yani daha hızlı iletişim gerektiğinde görüşüp hızlı bir şekilde şey yapabiliriz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, Murat Bey, onların, ben davet edeceğim kişilerin -kusura bakmayın- hepsinin CV'sini çıkarıyorum, size de verebilirim. CV'si, araştırması varsa başımın üstüne, zaten bazı isimler üst üste çakıştı.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Çoğu ortak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ortak. Tamam mı? Onu merak etme.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakanım, biz zaten bu konuyla ilgili çalışanları araştırdık, getirdik yani hiç konuyla alakalı olmayan kimse değil. Ortak olmasının sebebi de, sizin de bizim de bu konuyu çalıştığımızı yani mesai harcadığımızı gösteriyor. Derneklerden, sivil toplum örgütlerinden de ortak olan var ama bizimkinin sayısı daha fazla. Yani ben şunu söylemek istiyorum: Biz bugün yaptığımız çalışmayla tarihe not düşüyoruz. Hepimizin bugün bu Komisyonunda söylediği kelimeler, kurduğu cümleler, tepkimiz, tavrımız, neticede kullandığımız oy, gelecek nesillerin dünyanın bu en önemli konusunda, gezegenin, ülkemizin bu en önemli konusunda tarihe not düşüyoruz. O bakımdan hani, mümkün meritebe...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii tabii, aynen.

MURAT BAKAN (İzmir) – Üç saat fazla çalışalım, beş saat fazla çalışalım, dinleyebildiğimiz kadar insanı dinleyelim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Gerekirse Komisyonun süresi uzatılır, devam edilir.

MURAT BAKAN (İzmir) – Tabii, bir ay daha uzatabiliriz. Yani bizim yaklaşımımız biz hep müspet bakıyoruz olaya.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bakın, çok hızlı başladık biz yani çok hızlı başladık, hazırlık yaptık.

MURAT BAKAN (İzmir) – Peki, teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Vekilim, aynı zamanda Sözcümüz.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben Murat Bey'e ve konuşan, söz alan bütün vekillere katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Bir düzeltme yapma ihtiyacı duyuyorum, Murat Bey polemige dair bir atıfta bulunduğu için. Murat Bey önergesini sunduğu zaman benim kendisine tavsiye ve düzeltmem şu şekildeydi: Sayın Behiç Çelik Vekilimiz de Sayın Hüseyin Kaçmaz Vekilimiz de birer önerge verdiler ancak usul şudur ki önerge zaten yazılı olarak sunulduğu için Başkanlığa sunulur.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, evet, doğru.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Ben sadece zamanı değerli bulduğum için, zamanı iyi kullanmak adına uzun da bir liste olduğu için Sayın Murat Bakan'a hani, "Yazılı olarak sunuyorsunuz, üzerinde çalışılacak, hep birlikte öğreneceğiz." demek istedim. Bunun sebebini de bir tekrarlamak istiyorum: Önerge, mevcut bulunan bir konu üzerinde düzeltme ve katkı yapmak için verilir ancak

Sayın Bakan Vekilimiz bir miktar heyecanla yaklaştığı için aslı görmeden üzerine katkı vermeye çalıştı. Oysaki hani, bekleyip öncelikle sizin çalışmanızın, Komisyonumuzun çalışmasının listesini görseydik zaten çok az ekleme yapılması gerektiği önceden konuşulan “Şu da olsun, şu da olsun, şu da olsun.”ların aslında zaten bulunduğu için zamanın sarf edildiğini idrak edecektik; benim uyarım bu konuydu. Bundan sonra da uyumla çalışacağımıza inanıyorum.

Herkes katkısı için teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Şimdi, Murat Bey, artık size söz veriyorum.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bir dakika, bir dakika... Otuz saniye Sayın Bakanım.

Hiç de öyle olumsuz bir şey söylemeyeceğim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, otuz saniye.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Ben teşekkür ettim, sizden de teşekkür bekliyorum.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sevgili arkadaşşıma teşekkür ediyorum anlayışından ve teşekkür ettiğinden dolayı. Biz hemşehriyiz, o da Manisa Milletvekili, ben de İzmir Milletvekiliyim.

Şimdi, biz burada Komisyon bir çalışma yapmış da o liste üzerine katkı sunmuyoruz, Sayın Bakanım, “Komisyon” bizim zaten. Dolayısıyla birlikte müzakere ediyoruz, siz de düşüncelerinizi Başkan olarak, bir Komisyon üyesi olarak söylüyorsunuz, biz de Komisyon üyesi olarak düşüncelerimizi, fikirlerimizi söylüyoruz. Dolayısıyla, neticede bir ortak liste oluşturacağız, mevzu bu yani.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam efendim, merak etmeyin.

Şimdi, benim şöyle orijinal bir teklifim olacak: Şimdi, efendim, ilk önce iklim değişikliği etkileri üzerine bir yoğunlaşalım, sırayla bölüm bölüm, birinci bölüm bu olsun. Ben diyorum ki: Burada sunum yapacak olanlar var. Arkadaşlardan rica edelim, bu konudaki gruplar var ya -ben buna iklim değişikliği grubu diyorum- üniversitelerde, onlara da haber verelim, onlar da bir “Zoom” üzerinden veya başka şeyden buradaki sunum yapan arkadaşların sunumlarını dinleseler; bu konuda ne diyorsunuz?

MURAT BAKAN (İzmir) – Çok güzel olur, gayet güzel olur.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani ben şunu teklif ediyorum, tekrar ediyorum: Şimdi, efendim, burada kurumlardan, mesela Çevre ve Şehircilik Bakanlığını ve Meteorolojiyi dinleyeceğiz ya, bu arkadaşların sunumunu, bu grupta profesörler var -davet edeceğimiz profesörler- onlara da haber verelim “Şu gün, şu saatte, şunun üzerinden dinleyebilirsiniz.” diye. Bir katkıda bulunmasınlar, sadece dinlesinler.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Tekrara düşmemek için.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu çok faydalı olur, işimizi çok kolaylaştırır efendim. Yani açalım, rahatça dinlesin ama o anda katkıda bulunmasınlar çünkü o zaman iş sıkıntı olur; sadece dinlemek kaydıyla.

MURAT BAKAN (İzmir) – Tabii tabii, Komisyon çalışmalarını bize daha sonra gelip sunum yapacak arkadaşlar dinlesin, onlar da...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Saatlerce dinleyecek hocalarımız varsa bizim...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, dinlerse dinlesin.

MURAT BAKAN (İzmir) – Dinler, dinlemez; biz o olanağı sağlayalım yani.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Biz onlara ileride... Hatta biz diyelim ki çağıracağımız arkadaşlara -mesela sizin de teklif ettiğiniz Boğaziçi Üniversitesinde, Ankara Üniversitesinde, değişik üniversitelerde hocalar var- onlara diyelim ki: “İklim değişikliğiyle ilgili şu gün, şu saatte Komisyon canlı yayın yapacak, arzu ederseniz dinleyin, bilahare sizi de toplantıya çağıracağız.” diye böyle söylersek iyi olur. Oldu mu efendim? Bu konuda bana yetki veriyor musunuz?

MURAT BAKAN (İzmir) – Tabii ki.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Verdik.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hasan Bey, bitmedi mi senin?

Son sözü sana veriyorum.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bitireyim, şöyle bitireyim: Demin Millî Eğitimle alakalı bir şey söyledi, bunu ben dile getirecektim zaten. Şimdi, ilk başta Millî Eğitimin bu konuyla pek alakalı olmadığı gibi görülüyor da Millî Eğitimde çevre eğitimi dersi var, oradan gelen arkadaşlar burada konuşulanları not alarak çevre dersini Türkiye’deki bu olan bitenlere uygun bir şekilde planlarsa ve biz buradan öneri olarak çevre dersi saatlerini artırmaya yönelik bir tavsiye alırsak o güzel olur.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hasan Bey, tavsiye edeceğimiz bir raportör var mı?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yok, raportör açısından söylemiyorum, bu programlarla ilgili olan kişinin gelip dinlemesi yeter Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, gelsin burada...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yani öyle bir isim olarak değil çünkü ortaöğretimde çevre dersi var, müfredatına baktım, müfredatında küresel iklim değişikliğinden bahsediyor da ülke açısından bir şeyi yok, o açıdan, su tasarrufu, ülkemize etkileri konusunun bu müfredat içerisinde yer almasının, o gelen arkadaşın da burada dinleyerek not almasının Millî Eğitim açısından, gençler açısından, öğrenciler açısından iyi olacağı kanaatindeyim; yoksa Millî Eğitim öneri getirir.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Mesela Ayşe Kula var Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünden, eğitimler de veriyor yani arkadaşlarımız not alırsa belki bakabilir, Millî Eğitim Bakanlığında çalışıyor.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yok, ders programlarına yönelik daire başkanı kimse o şey yapabilir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onu Millî Eğitim Bakanlığına soralım “Ona göre görevlendirilsin böyle bir arkadaş.” diye.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Evet, öyle yapalım; oradan görevlendirilecek kimse... Çünkü Sayın Bakanım, yapacağımız çalışmalarını gençliğe aktarmadığımız sürece, eğitime aktarmadığımız sürece... Çünkü su tasarrufunda bireysel kullanımlar da önemli, yarın öbür gün karşımıza çıkacak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, o zaman çarşamba günü için de iklim değişikliğiyle ilgili çalışan hocalardan bir grubu buraya davet edelim. Tamam, salı, çarşamba planlıyoruz efendim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakanım, bu iklim kriziyle ilgili başlıyorsak işe, orada şimdi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı kadar önemli Tarım Bakanlığı, büyükbaş hayvancılıkla ilgili çünkü bu sera gazı etkisi yaratan en önemli etkenlerden biri büyükbaş hayvancılık; onun suya da etkisi var ama şeye de çok etkisi var, bu metan gazı saldığı için büyükbaş hayvanlar... Onlar ciddi anlamda, yüzde 15 olması lazım uluslararası raporlarda.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Tarımın toplam yüzde 20. Ona girdiğimiz zaman arıtma tesislerinin de sera gazı salınımında etkisi var yani onları...

MURAT BAKAN (İzmir) – Ama büyükbaş hayvancılığın sadece küresel anlamda yüzde 15.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, Sayın Bakanımın dediğine göre Çevre ve Şehircilikle başlıyoruz, Meteorolojiye geçiyoruz, ondan sonra bakanlıklarla devam edeceğiz zaten, Tarım Bakanlığı diye devam edeceğiz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Devam edeceğiz, hepsine devam edeceğiz.

Peki, teşekkür ederiz.

Hepinize iyi günler diliyorum. Sağ olun.

Katkılarınızdan dolayı çok teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlara da rica ettik, gelen arkadaşlara da gönülden teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 18.04

